Bouwen aan betrokkenheid

Duidelijk en zorgvuldig, 2026

MOERDIJK

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1 Samenvatting 4

2 Inleiding 4
Totstandkoming van dit beleid 4
Wettelijke verplichtingen 4
Reikwijdte 5

3 Participatie in Moerdijk 6
3.1 Wat is participatie? 6
3.2 Waarom participeren? 6
3.3 Mate van invloed: de participatieladder 6
3.4 Inspraak versus participatie 7
3.5 Inwonersparticipatie en overheidsparticipatie 8

4 Van ambitie naar uitgangspunten 9
4.1 Ambitie 9
4.2 Strategisch doel 9
4.3 Kernwaarden 9
4.4 Uitgangspunten 10

5 Inwonersparticipatie – gemeente aan zet 12
5.1 Afweging wel/niet participatie 12
5.2 Plan voor inwonersparticipatie 12
5.3 Uitvoering 13
5.4 Eindverslag inwonersparticipatie 14

6 Overheidsparticipatie - initiatieven faciliteren 15
6.1 Verschil initiatief versus verzoek op grond van het uitdaagrecht 15
6.2 Initiatieven 15
6.3 Initiatieventafel 15
6.4 Het Uitdaagrecht 16

7 Rollen en verantwoordelijkheden 18
7.1 De samenleving 18
7.2 De gemeenteraad 18
7.3 Het college van B&W 18
7.4 De ambtelijke organisatie 18

8 Uitvoeren, leren en monitoren 20
8.1 Kennis en gedrag 20
8.2 Bestuurlijke processen 20
8.3 Handreiking en participatiemiddelen 20
8.4 Communicatie 20
8.5 Leren, ontwikkelen en monitoren 20
8.6 Risico’s 21

Bijlage: Participatieverslag 23

Voorwoord

Beste inwoner, vrijwilliger, vereniging en maatschappelijke organisatie,

Moerdijk is een gemeente van en voor ons allemaal. Achter de levendigheid in onze straten, buurten en dorpskernen schuilt de onmisbare inzet van velen van u. Van de vrijwilliger die een vereniging draaiende houdt, tot de inwoner die een luisterend oor biedt aan de buren: u vormt het kloppend hart van onze gemeenschap. Die warme betrokkenheid maakt ons als gemeente sterk. Daar zijn we bijzonder trots op, en daarom blijven we ons met vol overtuiging inzetten voor ons beleid: ‘Bouwen aan betrokkenheid’.

Als gemeente willen we niet boven, maar ín de samenleving staan. Echte betrokkenheid begint immers bij echt luisteren. Om te begrijpen wat u bezighoudt, welke zorgen er leven en welke kansen u ziet, moeten we elkaar ontmoeten. Dat doen we tijdens de dorps- en stadstafels en bijeenkomsten, maar net zo graag gewoon met een kop koffie aan de keukentafel of op straat. Alleen door open in gesprek te gaan, kunnen wij als gemeente beter aansluiten bij wat er voor u écht toe doet.

Eerlijkheid en transparantie horen hier onlosmakelijk bij. Participatie heeft alleen waarde als we helder zijn over wat er mogelijk is, hoeveel invloed u heeft en wat er met uw inbreng gebeurt. Wanneer een besluit u persoonlijk of uw omgeving raakt, mag u van ons verwachten dat we u opzoeken. Tegelijkertijd betekent dat ook dat we eerlijk moeten zijn als iets niet kan en we 'nee' moeten verkopen. Duidelijkheid brengt rust en zorgt ervoor dat we weten wat we aan elkaar hebben.

Wij willen een gemeente zijn die ruimte biedt en mogelijk maakt. Inwoners en organisaties weten vaak als geen ander wat hun buurt nodig heeft. Wij geven u graag het vertrouwen en de ruimte om te doen waar u goed in bent: initiatieven nemen en mensen samenbrengen. Om uw ideeën voor uw straat, buurt of dorpskern ook daadwerkelijk tot leven te laten komen, stellen we opnieuw budget beschikbaar om maatschappelijke initiatieven te ondersteunen.

De stads- en dorpstafels blijven daarin een cruciale rol spelen. Het zijn dé plekken om elkaar laagdrempelig te ontmoeten, kennis te delen en samen te werken — juist ook op de momenten dat het schuurt of ingewikkeld wordt.

Samen bouwen aan betrokkenheid is een voortdurend proces. Het vraagt om oprechte aandacht, onderling vertrouwen en een blijvende dialoog. Ik nodig u dan ook van harte uit om mee te denken, mee te doen en uw stem te laten horen. Laten we samen verder bouwen aan een Moerdijk waarin iedereen zich gehoord voelt en waar initiatieven de ruimte krijgen om te bloeien.

Ik hoop u snel te ontmoeten,

Arno Fens
Wethouder Gemeente Moerdijk

1 Samenvatting

Het participatiebeleid *Bouwen aan betrokkenheid* beschrijft hoe de gemeente Moerdijk inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties wil betrekken bij plannen, projecten en beleid. Het beleid geeft uitvoering aan de Wet versterking participatie op decentraal niveau en sluit aan bij het bestuursakkoord 2026-2030.

Waarom participatie?

De gemeente staat voor complexe opgaven die niet alleen kunnen worden opgelost. Participatie helpt om betere besluiten te nemen, kennis uit de samenleving te benutten, vertrouwen te vergroten en nieuwe ideeën te ontwikkelen. Participatie betekent dat inwoners daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen. Wanneer er geen invloed mogelijk is, is sprake van communicatie en niet van participatie. Participatie is in Moerdijk geen doel op zich, maar een manier om samen betere besluiten te nemen, initiatieven uit de samenleving ruimte te geven en het vertrouwen tussen gemeente en inwoners te versterken.

Ambitie

De ambitie is dat inwoners zich gehoord en serieus genomen voelen, ook wanneer zij het niet eens zijn met een besluit. Het doel is een gemeente waarin duidelijk is hoe inwoners betrokken worden, hoe ruimte wordt geboden aan initiatieven vanuit de samenleving en hoe gebiedsgericht werken hierbij wordt ingezet.

Kernwaarden en uitgangspunten

Het beleid is gebaseerd op de gemeentelijke kernwaarden: samenwerkend, aansprekend, vertrouwd en bevlogen. Deze worden vertaald naar acht uitgangspunten:

- We stemmen verwachtingen op elkaar af;
- We betrekken inwoners vroegtijdig;
- We doen wat we zeggen en zeggen wat we doen;
- We maken duidelijk wat er met de inbreng gebeurt;
- We werken als één gemeente Moerdijk;
- We streven naar het bereiken van een zo groot mogelijke groep inwoners;
- We brengen inwoners aan zet, waar het kan;
- We sluiten aan bij het karakter van de verschillende dorpen en steden;
- We zijn open, nieuwsgierig en in verbinding.

Inwonersparticipatie: gemeente aan zet

Bij beleid, projecten en plannen doorloopt de gemeente een vaste werkwijze:

1. Afwegen of participatie toegevoegde waarde heeft;
2. Opstellen van een openbaar **plan voor inwonersparticipatie;**
3. Uitvoeren van het participatieproces;
4. Opleveren van een openbaar **eindverslag inwonersparticipatie.**

Vooraf wordt duidelijk gemaakt:

- wie wordt betrokken;
- welke invloed deelnemers hebben;
- wat al vaststaat;
- hoe het proces verloopt.

De gemeente gebruikt daarbij verschillende participatiemiddelen, passend bij de doelgroep en de gewenste mate van invloed. Er wordt extra aandacht besteed aan jongeren, het stille midden en inclusie.

Overheidsparticipatie: samenleving aan zet

De gemeente wil initiatieven uit de samenleving actief ondersteunen. Daarbij blijft het eigenaarschap bij inwoners of organisaties en heeft de gemeente een faciliterende rol.

Er zijn twee vormen:

- Initiatieven: ideeën of projecten van inwoners of organisaties;
- Uitdaagrecht: inwoners kunnen verzoeken een bestaande gemeentelijke taak over te nemen als zij denken dat dit beter of goedkoper kan.

Voor kleine initiatieven (tot € 7.500 gemeentelijke bijdrage) geldt het uitgangspunt **‘ja, mits’**. Hiervoor wordt een nieuwe **initiatieventafel** ingericht als centraal loket. Jaarlijks is € 75.000 beschikbaar voor ondersteuning van initiatieven.

Rollen en verantwoordelijkheden

- Samenleving: denkt mee, doet mee of neemt zelf initiatief;
- Gemeenteraad: stelt de spelregels vast en weegt participatie-uitkomsten bij raadsbesluiten;
- College: bepaalt of en hoe participatie plaatsvindt en verwerkt de opbrengsten in de besluitvorming;
- Ambtelijke organisatie: organiseert en begeleidt participatieprocessen.

Uitvoering en ontwikkeling

De komende jaren werkt de gemeente aan verdere professionalisering van participatie door:

- Training en kennisontwikkeling;
- Betere bestuurlijke processen;
- Een handreiking en toolbox voor medewerkers;
- Communicatie over participatietrajecten;
- Monitoring en evaluatie.

Na twee jaar wordt het beleid geëvalueerd op effectiviteit, naleving van de verordening en de bijdrage aan betrokkenheid, besluitkwaliteit en vertrouwen in de overheid.

2 Inleiding

De opgaven waar de gemeente Moerdijk voor staat, zijn groot en kunnen vaak niet door de gemeente alleen worden opgelost. Om deze opgaven aan te pakken, hebben we inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere partijen nodig. Of het nu gaat om de woningbouwopgave, de leefbaarheid of de energietransitie, de gemeente heeft inwoners en organisaties nodig om te komen tot oplossingen.

Bovendien helpt participatie om de kwaliteit van besluitvorming te verbeteren[1]. Participatie maakt beleid beter doordat inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties kennis, ervaringen en perspectieven inbrengen die de overheid niet vanzelfsprekend zelf heeft. Daarnaast helpt participatie om zorgen, wensen en ideeën vroegtijdig in beeld te krijgen, waardoor plannen beter aansluiten bij de praktijk en verrassingen in een later stadium kunnen worden voorkomen. Ook draagt participatie bij aan een sterkere verbinding tussen overheid en samenleving, doordat inwoners invloed kunnen uitoefenen op besluiten die hen raken.

We zien vanuit de samenleving veel behoefte om mee te doen, te participeren of een mening te geven. Landelijk zien we een groei van bewonersinitiatieven, energiecoöperaties en andere vormen van maatschappelijke initiatief[2]. Inwoners en organisaties willen samen hun leefomgeving verbeteren of elkaar helpen en ondersteunen. Ook zijn de verwachtingen over inspraak van inwoners op gemeentelijke besluiten gegroeid. Inwoners verwachten dat hun mening wordt gevraagd, wanneer een besluit hen raakt.

> Inwoners verwachten dat hun mening wordt gevraagd, wanneer een besluit hen raakt.

Samenwerken en participatie worden dus steeds belangrijker. Daarom ondersteunen we inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven zo goed mogelijk om samen opgaven op te pakken. Dat doen we door als gemeente, initiatieven te faciliteren en te ondersteunen, zoals een ondernemersvereniging die het dorpscentrum vitaal houdt, of welzijnsorganisaties die met vrijwilligers de sociale basis stevig houden, zodat we voor elkaar kunnen zorgen en eenzaamheid tegengaan. Onze dorpen en steden zijn sterk door samenhorigheid en lokale betrokkenheid. Daar willen we de ruimte aan geven: door samen te werken streven we naar het beste resultaat voor onze inwoners en organisaties en de toekomst van onze gemeente.

Bij opgaven waarbij de gemeente aan zet is, zorgen we dat we helder en transparant zijn over waar inspraak mogelijk is en hoe we de meningen en belangen hebben gewogen. Succesvolle participatie vraagt om duidelijke verwachtingen, transparante communicatie, zorgvuldige terugkoppeling en aandacht voor de relatie. Door een zorgvuldig proces weten inwoners wat ze kunnen verwachten en wat er met de inbreng wordt gedaan.

Het participatiebeleid ‘Bouwen aan betrokkenheid’ geeft invulling aan de ambities uit het bestuursakkoord ‘Van ambitie naar doen: Realistisch, transparant en dichtbij’ (2026-2030). Met dit participatiebeleid ‘Bouwen aan betrokkenheid’ leggen we vast hoe we in Moerdijk samenwerken, waarom we dat doen en wat we daarbij van elkaar mogen verwachten. De kernwaarden van de gemeente Moerdijk vormen daarbij ons kompas: samenwerkend, aansprekend, vertrouwd en bevlogen. Het participatiebeleid legt vast welke ambitie we nastreven, welke uitgangspunten we hanteren en hoe we werken aan participatie. Het beleid is een aanvulling op de participatieverordening, waarin de formele kaders zijn vastgelegd.

Totstandkoming van dit beleid

Het participatiebeleid en de -verordening zijn tot stand gekomen in een uitgebreid proces met inwoners en organisaties, onder andere door een enquête, bijeenkomsten en straatgesprekken. Bij het opstellen van het participatiebeleid en de participatieverordening is al gewerkt met de nieuwe werkwijze. Daarmee vormt de totstandkoming van dit beleid een voorbeeld voor hoe participatie in de gemeente Moerdijk in de toekomst kan worden vormgegeven. Informatie over het proces en hoe de uitkomsten zijn meegenomen in het participatiebeleid en de – verordening staat beschreven in het Participatieverslag in de bijlage.

Wettelijke verplichtingen

In landelijke wet- en regelgeving wordt participatie steeds nadrukkelijker vormgegeven. De Omgevingswet stimuleert vroegtijdige participatie, zodat overheden op tijd belangen, meningen en creativiteit op tafel krijgen. In de Omgevingswet staat dat gemeenten participatiebeleid moeten opstellen over hoe zij invulling geven aan participatie. Volgens de Wet versterking participatie op decentraal niveau is iedere gemeente verplicht om uiterlijk in 2026 een participatieverordening vast te stellen, waarin staat op welke manier inwoners betrokken worden bij de voorbereiding, uitvoering en

[1] Participatie: beleid begint met luisteren | Kenniscentrum voor beleid en regelgeving

[2] Handreiking overheidsparticipatie

evaluatie van beleid. Wanneer de gemeente een instrument uit de Omgevingswet benut, zoals een programma of een Omgevingsplan, is de gemeente verplicht om te motiveren hoe participatie is toegepast en wat de resultaten waren.

Ook moet in de participatieverordening verplicht het uitdaagrecht worden opgenomen. Het uitdaagrecht is het recht van inwoners en maatschappelijke organisaties om taken van de overheid over te nemen, wanneer zij denken dat het beter of goedkoper kan. Ook in de sociale wetgeving en rondom de energietransitie zien we dat steeds meer gestuurd worden op participatie. Voorbeelden hiervan zijn de Regionale Energie Strategieën, de Adviesraad Sociaal Domein (ASD) en de Participatiewet.

Reikwijdte

Het participatiebeleid en de participatieverordening zijn van toepassing op het gemeentelijk handelen. Oftewel, wanneer de gemeente verantwoordelijk is voor het organiseren van het participatieproces, dan geldt dit participatiebeleid en de bijbehorende participatieverordening. Ook zijn het participatiebeleid en de participatieverordening van toepassing wanneer de gemeente de instrumenten uit de Omgevingswet benut.

Wanneer de gemeente geen eigenaar is van de grond, dan ligt de verantwoordelijkheid voor participatie niet bij de gemeente maar bij een externe initiatiefnemer, zoals een projectontwikkelaar of een ondernemer. Op een Buitenplanse Omgevingsplan (BOPA) activiteit is de participatieverordening niet van toepassing. Waar de participatie aan moet voldoen in verschillende situaties is uitgewerkt in de ‘werkinstructie ruimtelijke processen’ en vastgesteld door het college.

Dit beleid gaat wel in op de rol van communicatie in participatieprocessen, maar is geen communicatiebeleid. Bij participatie kunnen inwoners en organisaties invloed uitoefenen op plannen of beleid van de gemeente Moerdijk. Wanneer er geen invloed mogelijk is, dan beschouwen we het als communicatie.

Ook gaat participatie over collectieve opgaven en niet over individuele vragen, klachten of meldingen van inwoners. Het Programma Dienstverlening werkt aan het continu verbeteren van de dienstverlening.

3 Participatie in Moerdijk

3.1 Wat is participatie?

Participatie betekent dat inwoners en organisaties invloed kunnen uitoefenen op plannen en besluiten van de gemeente en andere initiatiefnemers. Dit kan door mee te denken, mee te beslissen of zelf met ideeën en initiatieven te komen. Participatie vindt niet alleen plaats met inwoners maar ook met andere relevante belanghebbenden zoals bedrijven, stichtingen, verenigingen, belangengroepen en andere overheden. Participatie gaat altijd over *invloed*. Wanneer er geen invloed mogelijk is, dan is het geen participatie maar communicatie.

3.2 Waarom participeren?

Veel maatschappelijke opgaven zijn complex en kunnen niet meer door één organisatie alleen worden opgelost. Samenwerking tussen overheid, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners is daarom essentieel.

Bovendien zien we dat verwachtingen over inspraak gegroeid zijn. Inwoners zijn steeds beter geïnformeerd en hebben hoge verwachtingen van hun betrokkenheid bij plannen en besluiten van de overheid. Dit vraagt om een open en transparante manier van werken, waarbij inwoners vroegtijdig worden betrokken en duidelijk is welke invloed zij kunnen uitoefenen.

Inwoners organiseren zichzelf steeds vaker en nemen vaker zelf initiatief. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) beschrijft in het rapport ‘Vertrouwen in burgers’ dat inwoners niet langer alleen willen meedenken binnen door de overheid georganiseerde processen, maar ook zelf maatschappelijke vraagstukken oppakken en invloed uitoefenen[1]. Zij zetten zich in voor hun leefomgeving, ontwikkelen plannen en nemen soms taken of verantwoordelijkheden op zich.

Met participatie beogen we dus bij te dragen aan de volgende doelen:

1. **Het verbeteren van de besluitvorming.** Met participatie krijgen we inzicht in de belangen van de verschillende doelgroepen. Door deze belangen in beeld te brengen, kan er een beter gewogen besluit genomen worden.
2. **Aansluiten bij de behoeften van inwoners.** Inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven hebben zelf het meeste inzicht in de kansen en uitdagingen in hun eigen (leef)omgeving en welke oplossingen daarbij helpend zijn.
3. **Vergroten van vertrouwen.** Het is voor inwoners van groot belang dat inwoners zich gehoord en serieus genomen voelen. Ondanks dat we niet altijd iedereen tevreden kunnen stellen, kan door een zorgvuldig participatieproces het begrip voor keuzes vergroot worden.
4. **Nieuwe ideeën genereren.** Inwoners komen (in interactie met elkaar) op ideeën waar we zelf nog niet aan hadden gedacht.

> Participatie is niet hetzelfde als iedereen tevredenstellen.

Participatie is niet hetzelfde als iedereen tevredenstellen. Er kunnen altijd verschillende belangen zijn die ook strijdig kunnen zijn. Bovendien kunnen er ook belangen spelen die moeilijker door inwoners vertegenwoordigd worden, zoals het belang van schone lucht of een betrouwbaar energienetwerk. Ook kunnen landelijke of gemeentelijke belangen anders zijn dan de lokale belangen in een stad, dorp of straat. Het participatieproces geeft inzicht in voor- en nadelen, knelpunten, bezwaren en steun. Het maakt duidelijk welke verbeteringen mogelijk zijn. Door goed te luisteren en zorgvuldig terug te koppelen, laat je zien hoe belangen gewogen zijn en welke keuzes zijn gemaakt. Zo kan een besluit beter worden onderbouwd en kan het begrip en vertrouwen groeien, ondanks dat niet aan iedereens wensen en behoeften kan worden voldaan.

3.3 Mate van invloed: de participatieladder

Iedere maatschappelijke opgave is anders. Het verschilt wie de betrokkenen zijn, welke belangen er spelen en hoeveel ruimte er is om invloed uit te oefenen op het uiteindelijke besluit. Daarom is participatie maatwerk en kiezen we steeds een vorm en instrument die past bij de opgave.

De participatieladder helpt om duidelijk te maken welke rol de overheid en de betrokkenen hebben en hoeveel invloed zij kunnen uitoefenen. Bij ieder vraagstuk kan de mate van invloed verschillen, onder andere afhankelijk van wat al vaststaat, wat de keuzemogelijkheden zijn en de urgentie ervan. Bovendien kan de trede op de participatieladder verschillen tussen verschillende (groepen) inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Wanneer je bijvoorbeeld een straat gaat herinrichten, kunnen de bewoners van de betreffende straat op een hogere trede worden geplaatst dan de bewoners van de omliggende buurt.

De trede op de participatieladder bepaal je aan de hand van de grootte van het belang. Over het algemeen geldt: hoe groter het belang, hoe meer invloed er uitgeoefend kan worden. Een hogere trede op de ladder is niet per definitie wenselijker. Het is met name van belang dat de gekozen trede past bij de beschikbare ruimte voor invloed en het belang dat een betrokkene heeft.

- **Faciliteren**: De inwoners ontwikkelen activiteiten, ideeën en initiatieven. De uitvoering wordt door inwoners zelf gedaan binnen de door de gemeente aangegeven kaders.
- **Meebeslissen**: De inwoners nemen zelf een besluit of hebben een doorslaggevende stem. De gemeente spreekt vooraf af waarover deelnemers mogen beslissen en binnen welke kaders dat gebeurt.
- **Coproduceren**: De gemeente werkt samen met inwoners aan verschillende oplossingsrichtingen.
- **Adviseren:** Inwoners geven een advies, aanbeveling of suggestie. De gemeente neemt een besluit en legt uit of zij het advies wel/niet overneemt en de argumenten daarbij.
- **Raadplegen:** De gemeente vraagt aan inwoners hun mening. De gemeente neemt een besluit en legt uit wat zij met de verschillende meningen van de inwoners gedaan heeft.
- **Informeren:** De gemeente legt uit welk besluit zij heeft genomen.

De laatste trede 'informeren' is onderdeel van de participatieladder, maar beschouwen wij niet als participatie maar als communicatie. De wijze waarop we communiceren wordt uitgewerkt in het Strategisch Communicatiebeleid.

Het is belangrijk om het participatiemiddel goed te laten passen bij de trede op de participatieladder om teleurstelling of verkeerde verwachtingen te voorkomen. Een enquête past goed bij raadplegen, terwijl een ontwerpsessie goed bij coproduceren past.

De gemeente Moerdijk heeft ervaring met alle treden van de participatieladder. Een voorbeeld van participatie gericht op informeren en raadplegen is de Energiemarkt in Helwijk (figuur 1). Tijdens de energiemarkt konden inwoners zich laten informeren over Aardgasvrij Helwijk en hun mening geven over de warmte alternatieven. Een voorbeeld van participatie gericht op coproduceren is het opstellen van de groenplannen samen met de inwoners uit verschillende kernen (figuur 2). Ook het centrumplan van Fijnaart en Standdaarbuiten en het ontwerp van De Niervaert in Klundert is samen met gebruikers opgesteld in coproductie. Een voorbeeld van een participatietraject gericht op faciliteren, is het opstellen van een leefbaarheidsvisie. In de dorpen Moerdijk en Zevenbergschen Hoek hebben de inwoners zelf een leefbaarheidsvisie opgesteld, wat de gemeente faciliteerde met middelen en capaciteit (figuur 3).

Figuur 1 Energiemarkt in Helwijk (2025)

Figuur 2 Groen plannen in Fijnaart (2024)

Figuur 3 Inwoners van Moerdijk bieden hun leefbaarheidsvisie aan de minister aan (2025)

3.4 Inspraak versus participatie

Participatie en inspraak vertonen veel overeenkomsten, maar verschillen in het doel en de positie binnen het besluitvormingsproces. Participatie vindt vroegtijdig plaats en richt zich op het actief betrekken van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden bij de voorbereiding van beleid, projecten of plannen. Zo kunnen betrokkenen vroegtijdig meedenken, meepraten en waar mogelijk meedoen. Inspraak vindt plaats in een latere fase van het besluitvormingsproces, wanneer een voorgenomen besluit of plan ter inzage wordt gelegd. Het is een formeel en wettelijk geregeld instrument waarbij belanghebbenden een zienswijze kunnen indienen op een uitgewerkt voorstel. De mogelijkheden om het plan op dat moment nog ingrijpend te wijzigen zijn doorgaans

beperkt. Participatie vervangt de zienswijzeprocedure niet; belanghebbenden behouden altijd het recht om een zienswijze in te dienen wanneer zij dat recht nu ook hebben.

3.5 Inwonersparticipatie en overheidsparticipatie

Aan de hand van de participatieladder (zie paragraaf 3.3) onderscheiden we twee verschillende vormen van participatie, met een andere rol van de overheid.

1. **Inwonersparticipatie**: De gemeente heeft de regie en neemt het initiatief om inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties vroegtijdig te betrekken bij plannen, beleid of projecten. Het is een kans om betere plannen te maken, samen met de samenleving. Deze vorm past bij de treden ‘raadplegen’ tot en met ‘meebeslissen’ op de participatieladder.
2. **Overheidsparticipatie**: De inwoners, of initiatiefnemers ontwikkelen zelf plannen of activiteiten en betrekken de gemeente. De regie ligt bij de initiatiefnemer en de gemeente neemt een faciliterende of ondersteunende rol. Deze vorm past bij de trede ‘faciliteren’ op de participatieladder.

Beide vormen van participatie worden nader uitgewerkt in hoofdstuk 5 Inwonersparticipatie en hoofdstuk 6 Overheidsparticipatie.

4 Van ambitie naar uitgangspunten

4.1 Ambitie

Inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven zijn nodig bij het realiseren van opgaven waar we samen voor staan. Dat vraagt om een gemeente die niet alleen besluiten neemt, maar luistert, verbindt en samenwerkt.

> De opgaven vragen om een gemeente die niet alleen besluiten neemt, maar luistert, verbindt en samenwerkt.

In het bestuursakkoord 2026-2030 'Van ambitie naar doen: realistisch, transparant en dichtbij' is een duidelijke ambitie opgenomen voor samenwerken en participatie. Deze ambitie vormt het uitgangspunt voor de manier waarop we inwoners en partners betrekken bij plannen, beleid en projecten, met als doel om samen te werken aan een gemeente waarin iedereen zich gehoord en serieus genomen voelt.

'In een samenleving die snel verandert, vraagt goed bestuur om een overheid die dichtbij en betrouwbaar is. Opgaven worden ingewikkelder en belangen verschillen vaker van elkaar. Dat vraagt om duidelijke keuzes, zorgvuldige participatie en een bestuurscultuur waarin inwoners serieus genomen worden.'

4.2 Strategisch doel

Om invulling te geven aan deze ambitie, werken we aan een gemeente waarin de rol van inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven bij plannen en besluitvorming duidelijker en voorspelbaarder is. We maken inzichtelijker wanneer betrokkenheid mogelijk is, bieden ruimte aan initiatieven vanuit de samenleving en sluiten aan bij wat er leeft in onze steden, dorpen, wijken en buurten. Door gebiedsgericht te werken kunnen we beter inspelen op lokale behoefte en samen met inwoners werken aan oplossingen die passen bij de omgeving. De ambitie is vertaald in de volgende strategische doelstelling:

'Een gemeente waarin duidelijk is hoe inwoners betrokken zijn bij plannen en besluiten, hoe we ruimte bieden aan initiatieven vanuit de samenleving en hoe we gebiedsgericht werken hiervoor inzetten.'

4.3 Kernwaarden

De kracht van onze gemeente ligt in de betrokkenheid van inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Participatie is meer dan het ophalen van meningen. Het is een manier van samenwerken waarbij we kennis, ervaringen en ideeën uit de samenleving benutten om betere besluiten te nemen en samen te werken aan de opgaven waar we voor staan. Deze samenwerking geven we vorm aan de hand van de kernwaarden van de gemeente Moerdijk: *samenwerkend, aansprekend, vertrouwd en bevlogen*. Met dit participatiebeleid geven we invulling aan deze kernwaarden onder andere vanuit de vele gesprekken die we gevoerd hebben met inwoners, zie daarvoor het Participatieverslag in de bijlage.

Samenwerkend
Als gemeente Moerdijk werken we samen met inwoners, ondernemers en partners aan een sterke en leefbare gemeenschap. We geven invulling aan deze kernwaarde door te handelen vanuit gelijkwaardigheid, ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid. Iedere inwoner is expert van zijn of haar eigen omgeving. Samenwerken, betekent ook samen verantwoordelijkheid dragen. Participatie vraagt niet alleen iets van de gemeente, maar ook van inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Samenwerking is gebaseerd op wederzijds eigenaarschap. Inwoners die tijd, kennis of energie investeren, mogen verwachten dat de gemeente laat zien wat er met hun bijdrage gebeurt. Tegelijkertijd verwachten we van de inwoners dat zij verantwoordelijkheid en eigenaarschap nemen door deel te nemen, actief te zoeken naar mogelijkheden en waar mogelijk bijdragen aan een fijne leefomgeving voor zichzelf en de andere inwoners van onze gemeente.

Aansprekend
We zijn een aansprekende gemeente door dicht bij de leefwereld van de mensen te staan, open te communiceren en participatie vorm te geven. Bij het werken aan onze maatschappelijke doelstellingen, sluiten we aan bij de energie, kennis en betrokkenheid die aanwezig is in de wijken en buurten. Gebiedsgericht werken vormt hierbij een belangrijk middel. Iedere stad of dorp heeft eigen kenmerken, uitdagingen en kansen. Door dicht bij inwoners te staan en aan te sluiten bij wat er lokaal speelt, kunnen we beter samenwerken aan oplossingen die passen bij de behoeften van een gebied. Daarbij hebben we ook oog voor kleinere dorpen, jongeren en minder zichtbare groepen.

Open communiceren is de basis voor succesvolle participatie. Openheid betekent dat we eerlijk communiceren en transparant zijn over processen, afwegingen en keuzes. We zijn helder over wat inwoners van ons kunnen verwachten. We zijn ook eerlijk en duidelijk wanneer de ruimte voor participatie beperkt is.

Vertrouwd
Vertrouwen betekent dat we *doen wat we beloven*. Volgens inwoners ontstaat vertrouwen wanneer afspraken worden nagekomen, inwoners tijdig antwoord krijgen en duidelijk is wat wel en niet mogelijk is. De manier waarop we omgaan met onze inwoners is minstens zo belangrijk als de inhoud.

Bevlogen
Het vraagt om oprechte betrokkenheid bij de samenleving, nieuwsgierigheid naar verschillende perspectieven en de motivatie om samen met inwoners tot betere oplossingen te komen. Bevlogenheid is nodig om actief de verbinding te zoeken, zorgvuldig te luisteren en ruimte te bieden aan diverse belangen en ideeën. Hierdoor voelen deelnemers zich serieus genomen en gehoord, wat bijdraagt aan vertrouwen in het proces en een grotere bereidheid om mee te denken en mee te doen.

4.4 Uitgangspunten

We stemmen verwachtingen op elkaar af

Een zorgvuldig participatieproces begint met duidelijkheid vooraf. We stemmen verwachtingen aan de voorkant af, waaronder over de mate van invloed, wat al vaststaat en de rollen en bevoegdheden. Als we samenwerken met inwoners en organisaties, maken we duidelijke afspraken onder andere over rollen en verantwoordelijkheden. We erkennen dat niet alle belangen gelijk zijn en durven daar in onderscheid te maken. Personen of groepen die direct en in grote mate worden geraakt, kunnen meer invloed uitoefenen. Daarmee zetten we in op een transparant en zorgvuldig proces waarin verwachtingen goed op elkaar aansluiten. Omdat participatie om inzet vraagt van alle betrokkenen, maken we vooraf bewust de afweging of en op welke manier participatie van toegevoegde waarde is.

We betrekken inwoners vroegtijdig

Vroegtijdige participatie maakt het mogelijk om kennis, ervaringen en ideeën vanuit de samenleving vanaf het begin mee te nemen. Dit leidt tot beter afgewogen plannen, helpt om kansen en aandachtspunten tijdig in beeld te brengen en vergroot het begrip voor de keuzes die worden gemaakt. Daarbij houden we er rekening mee dat we in voldoende mate inzicht hebben in de haalbaarheid van verschillende oplossingsrichtingen, om teleurstelling te voorkomen. Dit is een afweging die we per casus bewust maken. In de praktijk zien we dat weerstand soms ontstaat bij kaders die al vaststaan (en waarover in een eerder stadium participatie heeft plaatsgevonden). Dit vraagt om duidelijke communicatie en afstemming van verwachtingen.

We doen wat we zeggen en zeggen wat we doen

We houden ons aan onze afspraken en verwachten dat ook van de inwoners en partners. Tegelijkertijd weten we ook dat participatie niet altijd maakbaar en voorspelbaar is, waardoor er regelmatig aanpassing nodig is van aanpak of planning. Daarom blijven we ‘zeggen wat we doen’. Mochten er onvoorziene omstandigheden optreden dan communiceren we daar open en transparant over. Ook als er geen nieuws te melden is, blijven we communiceren.

We maken duidelijk wat er met de inbreng gebeurt

We gaan zorgvuldig om met de ontvangen inbreng en geven terug wat ermee is gedaan. Zo weten betrokkenen hoe hun bijdrage is meegenomen en welke afwegingen daarbij zijn gemaakt. Soms kunnen we de inbreng overnemen in de plannen of het beleid, maar soms ook niet. We leggen deze keuzes altijd goed uit en zijn ook transparant en duidelijk wanneer we niet voorzien in de wensen of behoeften van een deel van de participanten.

We werken als één gemeente Moerdijk

De inwoner ziet één gemeente Moerdijk. Tegelijkertijd zijn er vanuit de verschillende beleidsonderwerpen vaak meerdere participatietrajecten die parallel lopen. Het is belangrijk om intern goed te weten welke participatietrajecten er lopen, welke al uitgevoerd zijn en wat daarvan de uitkomsten waren. Zo voorkomen we dat we inwoners overvragen. Bovendien spelen binnen een gebied vaak meerdere opgaven tegelijkertijd en is er winst te behalen door deze opgaven aan elkaar te verbinden. Daarom gaan we als gemeente ook steeds meer domein overstijgend werken.

We streven naar het bereiken van een zo groot mogelijke groep inwoners

Iedereen die mee wil praten of mee wil doen, willen we ook de mogelijkheid bieden. Dat betekent dat we ons bewust zijn van dat bepaalde participatiemiddelen geschikter zijn voor bepaalde doelgroepen en andere doelgroepen kunnen uitsluiten. We hebben oog voor groepen die minder snel aan tafel komen, zoals jongeren. Participatie moet niet alleen een stem geven mondige burgers. We zorgen ervoor dat ook de stille meerderheid gehoord wordt. We houden rekening met een inclusieve participatieaanpak o.a. met toegankelijkheid, mensen die niet digitaal vaardig zijn, of de (Nederlandse) taal niet machtig zijn. We gaan uit van het uitgangspunt ‘niet over ons, zonder ons’, zoals opgenomen in het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap[3] en benutten daarom ervaringsdeskundigen. De beleidsnotitie Inclusief Moerdijk[4] is uitgangspunt.

[3] Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Verenigde Naties, 2016.

[4] Beleidsnotitie inclusief Moerdijk (maart 2025)

We brengen inwoners aan zet, waar het kan

Inwoners en organisaties maken onze gemeente. Daarom gaan we zoveel mogelijk uit van de energie die in de samenleving zit. In het beleid ‘De Moerdijkse ambitie voor de sociale basis’[5] is vastgelegd dat we investeren in de sociale basis om samenredzaamheid en levendige wijken en dorpen te realiseren. We bieden ruimte aan initiatieven, zonder deze over te nemen. Bij het werken aan onze maatschappelijke doelstellingen brengen we inwoners zoveel mogelijk aan zet, bijvoorbeeld door inwoners zelf een leefbaarheidsvisie op te laten stellen. Tegelijkertijd beseffen we ons dat we op bepaalde beleidsthema’s als gemeente de regie en het eigenaarschap moeten pakken, omdat dit door de samenleving zelf niet kan worden opgepakt.

We sluiten aan bij het karakter van de verschillende dorpen en steden

De gemeente Moerdijk bestaat uit elf dorpen en steden, elk met een eigen identiteit, geschiedenis, sociale structuur en actief verenigingsleven. Deze diversiteit vormt een belangrijke kracht van onze gemeente. Wij erkennen dat iedere kern eigen opgaven, kansen en initiatieven kent en sluiten daarom zoveel mogelijk aan bij de lokale behoeften, ambities en mogelijkheden van inwoners om zelf bij te dragen aan hun leefomgeving. Onze stads- en dorpstafels vervullen daarbij een belangrijke rol. Zij bieden een waardevol participatieplatform om signalen, wensen en behoeften uit de verschillende kernen op te halen, te bespreken en op te pakken. Zo behouden we de diversiteit en lokale gemeenschappen.

We zijn open, nieuwsgierig en in verbinding

Participatie is mensenwerk. We blijven werken aan een goede relatie met onze inwoners en maatschappelijke organisaties, omdat een goede relatie de basis is voor succesvolle samenwerking. We luisteren actief, zijn nieuwsgierig naar wat mensen bezighoudt en gaan in gesprek om te begrijpen wat voor hen belangrijk is. We zijn transparant en open over de afwegingen die we maken en de keuzes die daaruit voortkomen. Een goede samenwerking is gebaseerd op wederkerigheid: er is altijd ruimte om ideeën, wensen en zorgen te delen, waarbij we verwachten dat inwoners en organisaties op een respectvolle wijze bijdragen aan het gesprek. Wanneer dit onder druk komt te staan, gaan we hierover met elkaar in gesprek en spreken we elkaar hierop aan.

[5] De Moerdijkse ambitie voor de sociale basis. Samen doen, Samen redzaam en Samen spraak. (januari 2025)

5 Inwonersparticipatie – gemeente aan zet

Bij ieder beleid, plan of project doorlopen we dezelfde stappen. Stap 1 is afwegen of we een participatietraject starten. Wanneer het antwoord daarop ‘ja’ is, stellen we een plan voor inwonersparticipatie op. Het plan voor inwonersparticipatie voeren we uit en de resultaten verwerken we in het participatieverslag. In dit hoofdstuk werken we per stap uit hoe we dit vormgeven. Een deel van de participatietrajecten zijn doorlopend, bijvoorbeeld de samenwerking met de energiecoöperaties. Het participatieplan en de opbrengsten worden dan meegenomen in de gebruikelijke rapportages.

5.1 Afweging wel/niet participatie

We maken bewust de afweging of we participatie toepassen of niet. De participatieverordening vormt de basis voor deze afweging. In de participatieverordening staat een aantal gevallen waarbij we sowieso geen participatie toepassen, bijvoorbeeld wanneer er spoed bij is of wanneer er nauwelijks beleidsvrijheid is. Voor alle overige gevallen maakt het college een gemotiveerde afweging voor het al dan niet inzetten van participatie en maakt dat openbaar. Wanneer de gemeenteraad bevoegd is om een besluit te nemen, informeert het college de raad over de afweging om participatie toe te passen.

Participatie is geen doel op zich.

Participatie is geen doel op zich. Daarom starten we een participatietraject met een duidelijke bedoeling en starten we het niet wanneer we niets met de resultaten kunnen doen. Het college weegt verschillende aspecten mee, waaronder de ruimte voor invloed, de impact of de leefomgeving van inwoners en de benodigde tijd en inzet van betrokkenen en de gemeente. Daarbij zien we dat met name plannen die de eigen woonplaats, buurt of straat betreffen belangrijk zijn voor inwoners om over mee te praten wanneer het directe gevolgen heeft voor de eigen leefomgeving (zie bijlage Participatieverslag).

5.2 Plan voor inwonersparticipatie

Voor inwoners is het belangrijk dat vooraf duidelijk is waar het participatietraject over gaat en welke invloed zij daadwerkelijk kunnen uitoefenen (zie bijlage Participatieverslag). Goed verwachtingenmanagement zien we daarbij als een belangrijke succesfactor voor participatie. Door rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden aan het begin van het traject expliciet te bespreken en vast te leggen, kunnen verwachtingen beter op elkaar worden afgestemd. Daarnaast is het van belang om helder te communiceren welke ruimte er is voor invloed en welke keuzes daadwerkelijk uitvoerbaar zijn. Hiermee wordt voorkomen dat inwoners worden geraadpleegd over opties die uiteindelijk niet gerealiseerd kunnen worden.

Goed verwachtingen-management is een belangrijke succesfactor.

Wanneer we samenwerken met een groep van inwoners of organisaties (middels een klankbordgroep of werkgroep) dan maken we bij de start van het participatieproces duidelijke afspraken over rollen en verantwoordelijkheden. Een belangrijke afspraak is de mate van invloed, oftewel de trede op de participatieladder. Is de klankbordgroep adviserend, of werkt zij in coproductie met de gemeente aan een plan? Afhankelijk van de rolverdeling kan het belangrijk zijn om met een onafhankelijk voorzitter te werken die verder afstaat van het inhoudelijke thema.

Om verwachtingenmanagement goed vorm te geven, staat in de participatieverordening opgenomen dat het college voorafgaand aan het participatieproces een plan voor inwonersparticipatie vaststelt en openbaar maakt. Wat er minimaal in het plan voor inwonersparticipatie komt te staan, is opgenomen in de participatieverordening. Het plan voor inwonersparticipatie kan een los plan zijn, maar kan ook een paragraaf vormen van een bredere beleidsnotitie of een startdocument.

Het kiezen van participatiemiddelen is een bevoegdheid van het college, zodat er in de uitvoering flexibiliteit blijft bestaan. Bij de keuze voor participatiemiddelen is het uitgangspunt dat we streven naar het bereiken van een zo groot mogelijk groep inwoners. Op dit moment zien we dat een deel (27%) van de respondenten aangeeft dat zij niet participeren omdat de manier waarop niet bij hen past.

Daarom kijken we bewuster naar welke participatiemiddelen passen bij de verschillende doelgroepen en leeftijden, zoals opgenomen in het Participatieverslag (bijlage). Ook benutten we minimaal twee verschillende participatiemiddelen, zodat we een grotere groep kunnen bereiken. Om te voorkomen dat participatie vooral het domein wordt van een selecte groep mondige en actieve inwoners, verkennen we de komende periode met welke middelen de stem van minder zichtbare groepen structureel kan worden meegenomen in de besluitvorming. Bij complexe of gemeente brede vraagstukken onderzoeken we of bijvoorbeeld een geloot burgerberaad of een

gestratificeerde samenstelling van een klankbordgroep een meerwaarde kan bieden.

Daarnaast gaan we experimenten met nieuwe participatiemethoden, met name om de jongere doelgroep te bereiken die nu nog onderbelicht is. Daarvoor verkennen we welke methoden effectief zijn om jongerenparticipatie (structureel) vorm te geven en onderzoeken we hoe we kunnen samenwerken met partners zoals scholen en Meer Moerdijk.

5.2.1 Inclusie

In het Plan voor inwonersparticipatie houden we rekening met een inclusieve aanpak. De beleidsnotitie Inclusief Moerdijk[6] is daarvoor het uitgangspunt. We zijn ons bewust welke participatiemiddelen welke groepen uitsluiten. Een inwonersavond is bijvoorbeeld minder en soms niet toegankelijk voor mensen die niet mobiel zijn of een fysieke beperking hebben. Ook houden we rekening met mensen die de taal niet (volledig) machtig zijn of beperkte tot geen digitale vaardigheden hebben. Uit de enquête blijkt dat begrijpelijke taal voor 11% van de respondenten een voorwaarde is om deel te nemen (zie bijlage Participatieverslag). We betrekken de doelgroep bij het beleid, waar het beleid op van invloed is. Denk hierbij bijvoorbeeld aan, inwoners met een fysieke beperking betrekken bij een project om een centrum fysiek toegankelijker te maken.

> Uit de enquête blijkt dat begrijpelijke taal voor 11% van de respondenten een voorwaarde is om deel te nemen.

5.2.2 Gebiedsgericht werken en de stad- en dorpstafels

Het gebiedsgericht werken zetten we onverminderd voort. We zien steeds vaker dat opgaven domein overstijgend zijn: de inzet op energiebesparing kan bijvoorbeeld bijdragen aan het verminderen van armoede, of de inrichting van een nieuwbouwwijk kan bijdragen aan ontmoeting en het voorkomen van eenzaamheid.. Dat vraagt dat we als gemeente Moerdijk ook steeds meer domein overstijgend gaan werken aan opgaven.

De stad- en dorpstafels zijn een goede manier om alle thema’s binnen een gebied te bespreken met inwoners. Iedere stad of dorp heeft een gebiedstafel. Daarnaast is er één gebiedstafel voor het buitengebied. We zijn trots op de gebiedstafels omdat zij een waardevol platform vormen waar inwoners, maatschappelijke partners en de gemeente elkaar ontmoeten, kennis delen en samen werken aan de leefbaarheid en ontwikkeling van hun dorp of stad. 78% van de respondenten in de enquête kent de gebiedstafels. Uit zowel de enquête als de bijeenkomst blijkt dat de rol van de gebiedscoördinatoren wordt gewaardeerd omdat zij zichtbaar aanwezig zijn in de kernen en stads- en dorpsbelangen actief oppakken en worden gezien als toegankelijke verbinder.

Bij het opstellen van de plannen voor inwonersparticipatie die een specifieke kern betreffen, gaan we met de besturen van de stad- en dorpstafels in gesprek over hun rol en betrokkenheid. De betreffende gebiedstafel kan een rol spelen, maar het hoeft niet. Soms zijn andere participatie instrumenten beter passend bij de opgave. De eerder gemaakte afspraken over de samenwerking met de stad- en dorpstafels blijven leidend.

Samen met de besturen van de stad- en dorpstafels blijven we de aanpak verder doorontwikkelen. Uit de enquête blijkt dat er verbeterpunten zijn in het communiceren over de onderwerpen en de momenten dat de tafels plaatsvinden. Daarom zetten we, samen met de besturen van de stad- en dorpstafels, in op het verbeteren van de communicatie en het bereik om een bredere groep inwoners te betrekken. We versterken de verbinding tussen de verschillende stad- en dorpstafels, blijven de bestaande werkafspraken monitoren en verbreden waar nodig de thema's die aan bod komen. Ook gaan we de opvolging van acties en initiatieven die voortkomen uit de gebiedstafels versterken door opschalen of escaleren vanuit de gebiedscoördinatoren mogelijk te maken wanneer het proces daar om vraagt.

5.3 Uitvoering

Tijdens het participatieproces communiceren we helder over de manieren om betrokken te zijn. Daarbij houden we rekening met de verschillende wensen van verschillende doelgroepen. Uit de enquête blijkt een voorkeur voor persoonlijke communicatie via een brief of email. Ook uit de straatgesprekken blijkt dat veel inwoners algemene communicatiekanalen niet volgen, zoals die van de gemeente of de lokale kranten (zie bijlage Participatieverslag). Tegelijkertijd is persoonlijk communiceren ook een uitdaging, aangezien een brief een duur middel is en de gemeente niet beschikt over alle emailadressen. Daarom vragen we gedurende het participatietraject de contactgegevens. Zo kunnen we de terugkoppeling naderhand ook delen met de betrokkenen.

[6] Beleidsnotitie inclusief Moerdijk (maart 2025)

We zorgen dat we aanspreekbaar zijn en de lijnen kort houden.

Gedurende het participatieproces blijven we zo goed mogelijk in contact met de betrokkenen, zowel bij onvoorziene omstandigheden maar ook als er geen nieuws te melden is. Zo houden we betrokkenen op de hoogte van waar we staan. We zorgen dat we aanspreekbaar zijn, de lijnen kort houden en duidelijk zijn over de mogelijkheden maar ook over de onmogelijkheden. We zijn ons ervan bewust dat de gemeentelijke systeemwereld – met haar procedures, termijnen en regelgeving - soms op gespannen voet staat met de leefwereld van inwoners. Om deze kloof te overbruggen, zetten we in op wederzijds begrip en pragmatische oplossingen. De gebiedscoördinatoren vervullen hierin een sleutelrol. Met doorvragen en een nieuwsgierige houding gaan we op zoek naar de onderliggende belangen van inwoners en organisaties om zo tot een win-win te kunnen komen.

Gedurende het proces kunnen allerlei onvoorziene omstandigheden optreden. Daarom zorgen we waar mogelijk voor ruimte in het proces, zodat we tussentijds kunnen reflecteren en kunnen inspelen op behoefte van inwoners voor bijvoorbeeld een extra keukentafelgesprek, bijeenkomst of inwonersavond.

Na afloop van ieder participatiemoment maken we een verslag, bijvoorbeeld van een inwonersbijeenkomst of de uitkomsten van een enquête. We streven ernaar de verslagen zo snel mogelijk openbaar te maken, zodat inwoners ook tussentijds op de hoogte blijven van de stand van zaken. Bovendien zorgt goede verslaglegging ervoor dat informatie niet verloren raakt bij personele wisselingen.

5.4 Eindverslag inwonersparticipatie

Inwoners doen makkelijker mee wanneer ze het vertrouwen hebben dat ze serieus worden genomen. Het ontbreken van een terugkoppeling is voor een deel van de mensen een reden om minder snel opnieuw te participeren. Daarom is volgens de participatieverordening een eindverslag inwonersparticipatie verplicht. In het eindverslag delen we de uitkomsten en argumenten die naar voren zijn gebracht. In het eindverslag kunnen inwoners en organisaties teruglezen wat is opgehaald in het participatietraject. Ook geven we in het eindverslag een onderbouwde reactie wat is overgenomen in het plan of beleid. Het eindverslag inwonersparticipatie wordt openbaar en in het geval van een raadsbesluit als bijlage toegevoegd bij het raads- of collegebesluit.

6 Overheidsparticipatie - initiatieven faciliteren

Inwoners en organisaties dragen dagelijks bij aan een sterke, leefbare en betrokken gemeente. Zij kennen hun omgeving, zien kansen en nemen verantwoordelijkheid voor onderwerpen die zij belangrijk vinden. Deze betrokkenheid is van grote waarde voor de gemeente Moerdijk en wordt onderschreven in de beleidsnotitie Sociale Basis[7]. Daarom draagt de gemeente bij aan initiatieven[8] uit de samenleving en stimuleren we inwoners om ideeën en plannen voor hun buurt, dorp of stad te ontwikkelen. We noemen dit 'overheidsparticipatie' oftewel, de overheid neemt deel aan een initiatief van een inwoner of organisatie. Dit vergt een andere rol van de overheid. We faciliteren, maar nemen niet over. Een initiatief blijft van de initiatiefnemer om uit te werken en uit te voeren.

Wanneer inwoners initiatief nemen, verwachten ze dat daar serieus op wordt gereageerd.

Tijdens de bijeenkomst met actieve inwoners en vrijwilligers werd benadrukt dat wanneer inwoners initiatief tonen, ze verwachten dat daar serieus op wordt gereageerd. Ook gaven ze aan dat de doorlooptijd van besluitvorming moet worden versneld, omdat mensen anders afhaken. Met name bij initiatieven voor jongeren is een korte doorlooptijd van belang, omdat zij anders geen baat meer hebben bij de realisatie (zie bijlage Participatieverslag). Daarom richten we een duidelijk proces in, met heldere besluitvormingstermijnen.

6.1 Verschil initiatief versus verzoek op grond van het uitdaagrecht

We onderscheiden twee vormen van overheidsparticipatie: een 'initiatief' en een 'verzoek op grond van het uitdaagrecht'. Een initiatief is een plan of project van een inwoner, waarvoor zij advies of ondersteuning vraagt van de gemeente. Een verzoek op grond van het uitdaagrecht houdt in dat een inwoner, groep inwoners of maatschappelijke organisatie de uitvoering van een overheidstaak wil overnemen. Beide vormen hebben als doel om de betrokkenheid van inwoners bij de eigen leefomgeving te vergroten. Het verschil tussen het uitdaagrecht en een initiatief, is dat het bij het uitdaagrecht om een bestaande taak van de gemeente gaat, terwijl een initiatief een extra activiteit is die de gemeente op dit moment niet uitvoert.

Wij zien beide vormen van overheidsparticipatie als waardevolle manieren waarop inwoners kunnen bijdragen aan de gemeente Moerdijk en dat stimuleren we. Voor een beroep op het uitdaagrecht gelden wel aanvullende voorwaarden, die zijn vastgelegd in de participatieverordening. Het uitdaagrecht heeft namelijk betrekking op een bestaande gemeentelijke taak, waarvoor de gemeente uiteindelijk verantwoordelijk blijft. Om risico's, zoals schade of ongevallen, te beperken, maken de gemeente en de initiatiefnemer vooraf duidelijke afspraken. Deze afspraken zijn opgenomen in de participatieverordening.

6.2 Initiatieven

Een initiatief is een activiteit van een inwoner of maatschappelijke organisatie om iets te realiseren of organiseren in de eigen omgeving. Een initiatief kan van een verschillende omvang zijn. Soms is een initiatief klein, zoals het aankopen van bloembakken in een winkelcentrum door de ondernemersvereniging. Soms is een initiatief groot, zoals de aanleg van een zonnepark of een skatepark. We definiëren een 'klein' initiatief aan de hand van de gevraagde bijdrage van de gemeente van maximaal €7.500. Voor kleine initiatieven hanteren we het 'ja, mits' uitgangspunt. Hierbij zullen we als gemeente denken en handelen vanuit mogelijkheden, vertrouwen en verbinding. Bij grotere initiatieven (gevraagde bijdrage > €7.500) toetsen we of het initiatief aansluit bij de doelen gesteld in het beleid en de begroting. Daarbij zijn we kritisch op initiatieven die weinig of nauwelijks een bijdrage leveren aan de gestelde doelen, maar zetten we de initiatieven die goed passen binnen onze visie extra kracht bij.

6.3 Initiatieventafel

Voor kleine initiatieven gaan we aan de slag met een initiatieventafel. De initiatieventafel is het nieuwe loket voor alle inwoners en maatschappelijke organisaties die met een initiatief aan de slag willen. Op de website van de gemeente Moerdijk zal het initiatievenloket een plek krijgen. Daar hebben initiatiefnemers de mogelijkheid om op een laagdrempelige wijze een initiatief in te dienen en te onderbouwen wat er nodig is om het initiatief mogelijk te maken, waaronder een financiële bijdrage van de gemeente. Wanneer een initiatiefnemer niet in de mogelijkheid is om een online formulier in te

[7] De Moerdijkse ambitie voor de sociale basis. Samen doen, Samen redzaam en Samen spraak. (januari 2025)
[8] Onder initiatieven verstaan we niet de 'burgerinitiatieven' die ingediend worden bij de gemeenteraad. De gemeenteraad gaat zelf over de spelregels over burgerinitiatieven. Wanneer de gemeenteraad positief besluit over een burgerinitiatief geeft zij opdracht aan de gemeentelijke organisatie om hier uitvoering aan te geven.

vullen, kan de initiatiefnemer bellen en bieden we ondersteuning. Wanneer het initiatief voldoet aan de eisen, worden de initiatiefnemers uitgenodigd voor een bijeenkomst van de initiatieventafel, waar de initiatiefnemer het initiatief kan toelichten.

De initiatieventafel bestaat uit een aantal medewerkers vanuit de verschillende relevante beleidsdomeinen. De gebiedscoördinatoren verzorgen het voorzitterschap van de initiatieventafel en kunnen aanschuiven als deskundige van het betreffende gebied. Tijdens de initiatieventafel kunnen de indieners het initiatief toelichten en kunnen de medewerkers vervolgvragen stellen om een duidelijk beeld te krijgen van het initiatief. Vervolgens overweegt de initiatieventafel of er medewerking kan worden verleend aan het initiatief en waar het eigenaarschap belegd wordt.

De gemeente neemt binnen 8 weken een besluit over het verlenen van medewerking aan het initiatief, met mogelijkheid om 8 weken te verlengen. De voorzitter van de initiatieventafel koppelt dit terug aan de indieners. Voor de financiële ondersteuning van initiatieven is structureel € 75.000 beschikbaar, waarvoor geldt ‘op is op’. Per initiatief is de financiële bijdrage van de gemeente gemaximeerd op €7.500.

6.4 Het Uitdaagrecht

Het uitdaagrecht biedt de mogelijkheid tot de meest vergaande vorm van participatie, namelijk het overnemen van een bestaande taak van de gemeente. Inwoners kunnen verzoeken om de uitvoering van een overheidstaak over te nemen, als ze denken dat zij dit beter of goedkoper kunnen uitvoeren. Het doel van het uitdaagrecht is om betrokkenheid van burgers en maatschappelijke partijen te vergroten in hun directe leefomgeving. Door zich vrijwillig in te zetten is het mogelijk dat inwoners een betere kwaliteit leveren dan wanneer de gemeente het doet. Bovendien kan het samen uitvoeren van een taak van de gemeente bijdragen aan de sociale basis in een straat, buurt, wijk of sociaal netwerk. Voorbeelden zijn het overnemen van het onderhoud van openbaar groen of het beheer van het buurthuis.

Het uitdaagrecht is de meest vergaande vorm van participatie.

Tegelijkertijd levert het uitdaagrecht ook risico’s op. De gemeente blijft immers verantwoordelijk en aansprakelijk, ook al voert zij de taak zelf niet meer uit. Bovendien is vrijwillig niet vrijblijvend. Daarom leggen we aan de voorkant een aantal afspraken vast en blijven we die monitoren. Ook worden bepaalde taken uitgesloten van het uitdaagrecht, zoals het snoeien van bomen of het onderhouden van speeltoestellen, omdat de risico’s te groot zijn wanneer deze niet goed worden beheerd.

Het uitdaagrecht zorgt ervoor dat we de energie die in de samenleving zit los kunnen maken. Dat kan alleen door uit te gaan van de sociale basis: we faciliteren inwoners, maar nemen het niet over. Dat betekent ook dat we als gemeente het tempo en de inzet van inwoners volgen. Tegelijkertijd blijven we als gemeente garant staan voor de kwaliteit en veiligheid. Dit is een wankel evenwicht, waar we de komende jaren in gaan experimenteren en leren.

6.4.1 Indiening verzoek

Inwoners of maatschappelijke organisaties die een taak van de gemeente willen overnemen kunnen daarvoor een verzoek doen bij de gemeente. Zij dienen het verzoek in bij de initiatieventafel (zie paragraaf 6.3 Initiatieventafel). In de participatieverordening is een aantal criteria opgenomen waar het verzoek aan moet voldoen.

6.4.2 Beoordeling van het verzoek

Als gemeente kijken we met de indiener of en hoe we een verzoek tot het uitdaagrecht mogelijk kunnen maken. De indieners krijgen ondersteuning en kunnen zo samen met de gemeente tot een passend voorstel komen. De gebiedscoördinatoren begeleiden de indieners in het proces en de betreffende vakinhoudelijke medewerkers beoordelen uiteindelijk het verzoek.

De beoordeling van het verzoek wordt gedaan door de gemeente. Wanneer het een mandaat van de gemeenteraad is, bereidt het college de reactie op het verzoek voor, zoals omgeschreven in de participatieverordening. In de participatieverordening zijn de beoordelingscriteria opgenomen. Daarbij kan een verzoek gehonoreerd worden wanneer de taak goedkoper of beter kan worden uitgevoerd door de indieners. Onder beter verstaan we niet alleen kwalitatief beter, maar ook wanneer het maatschappelijke meerwaarde oplevert bijvoorbeeld het versterken van de sociale basis. Wanneer hiervoor extra financiële middelen nodig zijn, wordt de bestuurlijke afweging gemaakt of de extra financiële middelen opwegen tegen de maatschappelijke of kwalitatieve meerwaarde. Waar nodig kan hiervoor het initiatievenbudget benut worden.

6.4.3 Afspraken over de uitvoering en monitoring

Ruimte bieden aan het uitdaagrecht betekent ook dat de gemeente taken uit handen geeft, terwijl zij er wel verantwoordelijkheid voor blijft dragen. Wanneer inwoners om wat voor reden dan ook bijvoorbeeld het beheer verwaarlozen, blijft de gemeente verantwoordelijk om het te herstellen en ook

aansprakelijk voor eventuele schade die door verwaarloosd beheer kan ontstaan. Oftewel, de gemeente geeft de taak wel uit handen, maar blijft de risico's dragen. We kunnen als gemeente alleen ruimte bieden aan het uitdaagrecht, wanneer we de risico's beperken met duidelijke afspraken.

Daarom staan in de participatieverordening een aantal zaken opgesomd waar de gemeente afspraken over wil maken met de indiener, waaronder de kwaliteit van het resultaat en de veiligheid in de uitvoering. Zo zorgen we ervoor dat de uitvoering van de taken volgens het beleid en de geldende wet- en regelgeving plaatsvindt, in het belang van de veiligheid voor de vrijwilligers, de inwoners en de leefomgeving. De afspraken kunnen worden gemaakt met een rechtspersoon, zoals een speciaal opgerichte vereniging of stichting, of een bestaande rechtspersoon zoals een gebiedstafel.

De afspraken kunnen worden vastgelegd in een zelfbeheerovereenkomst waarin we ook afspreken hoe we de uitvoering van de taak monitoren. Om oneigenlijk gebruik te voorkomen, kunnen beperkingen worden opgelegd op de inzet van onderaannemers. Ook bieden we een vrijwilligersverzekering aan, zodat ook onze vrijwilligers verzekerd zijn voor ongevallen.

Wanneer inwoners het beheer van een stuk openbare ruimte willen overnemen, bijvoorbeeld een border of groenstrook, dan maken we dat helder met een bordje, zodat het voor de groenaannemer helder is welke delen in zelfbeheer zijn. Wanneer de taak bijvoorbeeld door verhuizing niet meer kan worden uitgevoerd, brengt de gemeente de openbare ruimte weer in oude staat terug. De openbare ruimte blijft in eigendom van de gemeente.

7 Rollen en verantwoordelijkheden

Participatie vraagt om duidelijke rollen. Misverstanden en teleurstelling kunnen ontstaan wanneer de rollen niet helder zijn of niet worden nageleefd. Daarom is het essentieel dat ieder vanuit een eigen rol en verantwoordelijkheid handelt. Het samenspel tussen de samenleving, de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie is essentieel voor een succesvol participatietraject. Onderstaand zijn de rollen en verantwoordelijkheden verder uitgewerkt. De komende tijd zullen deze intern verder worden uitgewerkt in bestuurlijke routes en afspraken.

7.1 De samenleving

De samenleving is waarvoor we werken. Daarom maken we participatie mogelijk zodat inwoners en organisaties hun kennis, ervaring of mening kunnen geven om beleid of plannen te verbeteren (zie Hoofdstuk 5, Inwonersparticipatie). Tegelijkertijd verwachten we ook van de inwoners en organisaties dat zij deelnemen aan het participatietraject, wanneer zij willen dat de gemeente rekening houdt met hun wensen en behoeften.

Ook kunnen inwoners en organisaties als initiatiefnemer zelf het voortouw nemen en de gemeente om ondersteuning vragen (zie Hoofdstuk 6, Overheidsparticipatie). Als gemeente waarderen we deze betrokkenheid en bieden we ondersteuning waar dat mogelijk is met kennis, verbindingen en/of een financiële bijdrage. Daarbij blijft de gemeente in een faciliterende rol en heeft de initiatiefnemer de regie in de voorbereiding en uitvoering.

7.2 De gemeenteraad

De gemeenteraad heeft een aantal taken en bevoegdheden:

1. De spelregels bepalen. Met het vaststellen van de participatieverordening legt de gemeenteraad de spelregels vast waar zowel raad als college zich aan moeten houden. De raad ziet erop toe dat deze spelregels uitgevoerd worden.
2. In het geval van een raadsbevoegdheid: de raad weegt de uitkomsten van het participatieproces en neemt een besluit.

Ieder raadsvoorstel bevat een kopje ‘participatie’ zodat de raad weet op welke manier participatie heeft plaatsgevonden of gaat plaatsvinden. Wanneer participatie niet mogelijk of wenselijk is, wordt dat duidelijk gemotiveerd. Als de raad bevoegd gezag is, versturen we vooraf een raadsinformatiebrief naar de raad het plan voor inwonersparticipatie. De raad heeft de mogelijkheid om de raadsinformatiebrief te agenderen wanneer zij aanvullende kaders wil meegeven aan het college. Wanneer de raad de raadsinformatiebrief niet agendeert, dan mag ervan uitgegaan worden dat zij zich in het voorgestelde plan kan vinden. Bij de keuze voor een hoge trede op de ladder (co-creatie of facilitering) maakt het college in het plan voor inwonersparticipatie expliciet wat dit betekent voor de rol van de raad. De raad geeft vooraf kaders mee en vervolgens komt het college samen met de inwoners tot een passend beleidsvoorstel of plan. Daarbij is het van belang dat de raad zoveel mogelijk recht doet aan de uitkomsten van het participatieproces in de besluitvorming.

Daardoor zijn vooraf de verwachtingen en kaders helder. Om participatie succesvol te laten plaatsvinden, doet de gemeenteraad een stapje terug gedurende het participatieproces. Zo kunnen alle kennis, ervaringen en belangen boven tafel worden gebracht en tijdens de besluitvorming integraal worden gewogen.

7.3 Het college van B&W

Het college van B&W is bestuurlijk verantwoordelijk voor participatie binnen de gemeente. Het college maakt een zorgvuldige afweging of participatie plaatsvindt en de wijze waarop het wordt ingezet. In het plan voor inwonersparticipatie legt zij de mate van invloed die deelnemers kunnen uitoefenen vast en ze zorgt ervoor dat de opgehaalde inbreng zorgvuldig wordt meegenomen in de besluitvorming.

Bij een raadsbevoegdheid informeert het college de raad over de afweging of participatie plaatsvindt en over het plan voor inwonersparticipatie.

Ook maakt het college de afweging of een initiatief kan worden gefaciliteerd en besluit het over verzoeken in het kader van het uitdaagrecht.

Daarnaast zorgt het college voor stimulering en aansturing van de ambtelijke organisatie. Het college zet participatie om in actie: het vertaalt de ambitie in participatie naar een concrete aanpak binnen projecten en beleidstrajecten die inwoners de kans geven om mee te doen.

7.4 De ambtelijke organisatie

De ambtelijke organisatie is verantwoordelijk voor het ontwerpen en uitvoeren van het participatietraject. Daarvoor stelt zij een plan voor inwonersparticipatie op en stemt dit af met de bestuurder. Het is van belang dat participatie alleen wordt ingezet wanneer er daadwerkelijk ruimte is om de opbrengsten te betrekken bij de verdere uitwerking of besluitvorming.

Tijdens de uitvoering is de ambtelijke organisatie verantwoordelijk voor de organisatie van participatiemomenten en duidelijke communicatie met inwoners en organisaties. Participatie is vaak niet te voorspellen. Soms roepen bepaalde voorstellen emoties of reacties op die we niet voorzien en vraagt dit om bijstelling van de aanpak, bijvoorbeeld een extra gesprek, bijeenkomst of meer informatie. De ambtelijke organisatie heeft de rol om deze signalen op te vangen en te overwegen, in overleg met de bestuurder, of er extra stappen nodig zijn.

In de uitvoering is interne samenwerking essentieel. De vraagt van inwoners overstijgt vaak teams en domeinen. De ambtelijke organisatie is ervoor verantwoordelijk om integrale adviezen op te stellen voor bestuurlijke afweging.

Na het participatietraject stelt de ambtelijke organisatie het eindverslag op en bereidt de besluitvorming voor.

Het verder professionaliseren van participatie vraagt om blijvende aandacht voor kennisdeling, training en ontwikkeling van medewerkers. Medewerkers werken in een complexe omgeving waarin verschillende belangen en verwachtingen samenkomen. Dit vraagt om inzicht in het speelveld, het bepalen van de rol van de gemeente en het omgaan met (tegenstrijdige) belangen. Ook vraagt het om een open houding en de vaardigheid om te gaan met zorgen, vragen en emoties van inwoners en organisaties.

Bij de werving van nieuwe medewerkers hebben we aandacht voor de kennis, vaardigheden en houding die nodig zijn om samen te werken met inwoners en organisaties. Wanneer relevant, benoemen we competenties op het gebied van participatie en samenwerking expliciet in vacatureteksten. Daarbij maken we ook duidelijk dat participatie vraagt om flexibiliteit in de uitvoering van het werk. Dit kan betekenen dat medewerkers aanwezig zijn bij bewonersbijeenkomsten of andere participatieactiviteiten buiten reguliere kantoortijden, zodat zij goed in contact kunnen staan met inwoners.

8 Uitvoeren, leren en monitoren

De uitvoering van het participatiebeleid en de participatieverordening krijgt de komende jaren vorm. Daarbij handelen we volgens het 'plan – do – act – check' (PDCA) mechanisme wat betekent dat we aan de slag gaan, de uitvoering blijven monitoren en evalueren en op basis daarvan bijsturen en verbeteringen doorvoeren. We proberen nieuwe vormen van participatie, leren en stellen onze aanpak bij. Zo werken we de komende jaren aan het verder verbeteren van onze participatieaanpak.

We onderscheiden een aantal uitvoeringslijnen:

1. Kennis en gedrag
2. Bestuurlijke processen
3. Handreikingen en participatiemiddelen
4. Communicatie
5. Leren, ontwikkelen en monitoren

8.1 Kennis en gedrag

Participatie is mensenwerk. Het valt of staat dus met de mate waar in de medewerkers, het college, de raad en de samenleving uitvoering kunnen geven aan dit participatiebeleid. Participatie is nooit zwart-wit. Het zijn vaak ingewikkelde vraagstukken waarbij veel dilemma's optreden. Hoe voorkomen we dat vooral mondige en actieve inwoners invloed hebben, terwijl minder zichtbare groepen onvoldoende worden gehoord? Of is het verstandig om inwoners al te betrekken, terwijl nog niet alle randvoorwaarden en mogelijkheden duidelijk zijn? Deze en andere dilemma's verdienen het om per casus te verdiepen en daarin een zorgvuldige afweging te maken.

> Participatie is mensenwerk.

Daarvoor is bewustwording en training van belang. Met bewustwording gaan we onder andere aan de slag door onder meer kennis sessies, workshops en het plaatsen van artikelen op intranet. Door trainingen en intervisie via de Moerdijk Academie geven we vervolgens de medewerkers, de directie en het college de handvaten om er daadwerkelijk uitvoering aan te geven. We zoeken vormen waarbij medewerkers onderling leren over succesvolle aanpakken en uitdagingen. Jaarlijks faciliteren we een gesprek met de raad over hoe zij de uitvoering van het participatiebeleid ervaren en welke dilemma's zij tegengekomen in hun eigen rol.

Ook van de samenleving horen wij graag wat zij nodig hebben om goed te kunnen participeren. Dat doen we door participatietrajecten te evalueren samen met de inwoners en maatschappelijke organisaties.

8.2 Bestuurlijke processen

Om participatie mogelijk te maken zijn bestuurlijke processen essentieel. Een helder en transparant participatieproces vraagt om een goed samenspel tussen de ambtelijke organisatie, het college en de gemeenteraad. Daarom gaan we in werkinstructies vastleggen welke stappen gezet moeten worden om de participatieverordening uit te voeren en wie daarvoor verantwoordelijk is. Onderdeel van de werkinstructie is ook het bestuurlijk besluitvormingsproces. Standaard formats zoals de opdrachtomschrijving, de adviesnota voor het college en het raadsvoorstel zullen worden aangevuld met een kopje participatie. Ook worden er standaard formats gemaakt voor het plan voor inwonersparticipatie en het eindverslag. De adviseur participatie zal optreden als sparringpartner en procesbewaker.

8.3 Handreiking en participatiemiddelen

We stellen allerlei middelen beschikbaar voor medewerkers om participatie te kunnen vormgeven. De Handreiking participatie vormt daar bij de basis. In de Handreiking staan de belangrijke vragen om te stellen voor het vormgeven van de participatieaanpak. Ook staan in de Handreiking participatie voorbeelden van participatiemiddelen die passen bij de verschillende treden op de participatieladder. De Handreiking vullen we verder aan met participatiemiddelen.

We gaan actief aan de slag met nieuwe vormen van participatie, waarvan een aantal genoemd staan in dit beleid. We zoeken onder andere naar nieuwe manieren om jongeren beter te bereiken. Daarnaast werken we aan het vormgeven van een participatie toolbox, waar allerlei handige middelen voor medewerkers in te vinden zijn zoals standaard draaiboeken, voorbeelden van participatieplannen, participatieverslagen en werkvormen. De toolbox krijgt naar behoefte van de medewerkers verder vorm.

8.4 Communicatie

De communicatie over participatie wordt verder ingericht. We richten een plek in op de website van de gemeente Moerdijk waar participatietrajecten kunnen worden aangekondigd en verslagen kunnen worden gedeeld. Ook richten we het initiatievenloket online in, waar ook de benodigde formulieren voor aanvraag van een initiatief of het uitdaagrecht te vinden zijn.

8.5 Leren, ontwikkelen en monitoren

Participatie is succesvol wanneer de juiste belanghebbenden zijn betrokken, deelnemers weten welke invloed zij hebben, hun inbreng aantoonbaar wordt meegewogen in de besluitvorming en helder wordt teruggekoppeld welke afwegingen zijn gemaakt. Daarbij kijken we niet alleen naar de uiteindelijke

uitkomst, maar ook naar de kwaliteit van het proces en het versterkte vertrouwen tussen gemeente en samenleving.

We onderscheiden drie niveaus waarop monitoring en evaluatie plaatsvindt

1. **Het niveau van een specifiek participatie middel**

We gaan experimenteren met nieuwe participatie middelen en monitoren welke groepen we daarmee bereiken. Zo leren we werkende weg welke participatiemiddelen passen bij welke doelgroepen.

2. **Het niveau van een participatietraject**

We leren van participatietrajecten door na afloop te evalueren. De evaluatie kan plaatsvinden met de betrokken medewerkers en naar behoefte ook met de participanten. Daarbij stellen we onder andere de volgende vragen:

- Was vooraf duidelijk wat het doel was?
- Waren rollen en verantwoordelijkheden helder?
- Hoe hebben de deelnemers het participatietraject ervaren?
- Voelen de deelnemers zich gehoord en serieus genomen?
- Heeft het participatieproces geleid tot nieuwe inzichten, betere plannen en een beter besluit?
- Welke verbeteringen zijn er in de toekomst mogelijk?

3. **Het niveau van het participatiebeleid**

Na 2 jaar gaan we de effectiviteit van dit participatiebeleid evalueren. Daarbij stellen we onder andere de volgende vragen:

- In welke mate voldoen we aan de plichten uit de participatieverordening en de uitgangspunten uit het beleid?
- In hoeverre zorgt het participatiebeleid en de participatieverordening tot een verandering in hoe participatie in Moerdijk vorm krijgt?
- In welke mate draagt het beleid bij aan de betrokkenheid van inwoners, het overbruggen van de kloof tussen de leefwereld van inwoners en de systeemwereld, de kwaliteit van besluiten en het vertrouwen in de overheid?

8.6 Risico's

Bij de uitvoering van dit participatiebeleid kan een aantal risico's optreden. Daarom zijn er risicobeperkende maatregelen geformuleerd om de risico's te beperken.

Onrealistische verwachtingen

Risico: Wanneer vooraf niet duidelijk is welke invloed inwoners hebben, kan de verwachting ontstaan dat hun wensen automatisch worden overgenomen. Als dit niet gebeurt, kan dit leiden tot teleurstelling en afnemend vertrouwen.

Risicobeperkende maatregel: in het plan voor inwonersparticipatie leggen we vast hoe de inbreng wordt meegewogen in het besluit. Daarbij benoemen we het ook, wanneer de inbreng wordt meegewogen maar niet per definitie doorslaggevend is. Dit helpt om de verwachtingen aan de voorkant helder te krijgen.

Directe uitvoering

Risico: Het risico is dat medewerkers van de gemeente Moerdijk niet vanaf het moment van inwerkingtreding meteen volgens de vastgestelde kaders en uitgangspunten gaan werken, omdat zij daarvoor nog training en opleiding nodig hebben.

Risicobeperkende maatregel: in dit participatiebeleid is een uitvoeringsparagraaf opgenomen waaruit duidelijk wordt dat de komende periode in het teken staat van ontwikkelen, leren en bijstellen. Participatie is mensenwerk en vraagt om een andere werkwijze, houding en gedrag. Dit is niet van de één op de andere dag te veranderen, maar vraagt om blijvende inzet op bewustwording, kennis deling en training en om een goede inrichting van bijbehorende bestuurlijke processen.

Capaciteit

Risico: Het risico is dat er onvoldoende capaciteit is in de organisatie om de participatieverordening en het participatiebeleid uit te voeren. Op dit moment worden er binnen de gemeente Moerdijk al talloze participatietrajecten gestart. Naar verwachting zal het aantal participatietrajecten niet per definitie toenemen door de participatieverordening. Wel veranderen de eisen die aan trajecten worden gesteld, met een expliciete en openbare motivatie of participatie plaatsvindt, een plan voor inwonersparticipatie en een eindverslag. Ook bevat het participatiebeleid een aantal uitgangspunten wat om een andere manier van werken vraagt, zoals vooraf goed nadenken wat de ruimte is voor invloed en regelmatiger tussentijds communiceren. Dit is een nieuwe manier van werken die medewerkers zich eigen moeten gaan maken. Daarnaast ligt er een nieuwe wettelijke verplichting op het gebied van het uitdaagrecht. Het is niet te voorspellen hoeveel verzoeken er zullen komen, maar als er verzoeken komen zal dit extra tijd kosten om een initiatief goed te begeleiden, duidelijke afspraken te maken en te blijven monitoren.

Risicobeperkende maatregel: In het bestuursakkoord is budget vrijgemaakt (€100.000 in 2027 en in 2028) voor training en opleiding van medewerkers. Volgens de participatieverordening start voortaan een participatietraject met een duidelijke plan voor inwonersparticipatie. Door vooraf bewust stil te staan bij de ruimte voor invloed en daarover duidelijk te communiceren en afspraken te maken, kunnen naar verwachting extra inspanningen tijdens en na het

participatieproces voorkomen worden. Hoe dit in de praktijk uitpakt, moeten we gaan ervaren. Daarom houden we vinger aan de pols wat betreft de benodigde capaciteit en indien nodig de raad hierover informeren.

Bijlage: Participatieverslag

1 Participatie instrumenten

Voor het opstellen van het participatiebeleid en de –verordening is de mening gevraagd aan inwoners en organisaties over hoe zij participatietrajecten van de gemeente ervaren en wat de gemeente kan verbeteren om de betrokkenheid van inwoners te vergroten. Welke stappen daarvoor zijn gezet, is te vinden in Hoofdstuk 4 ‘Routekaart’.

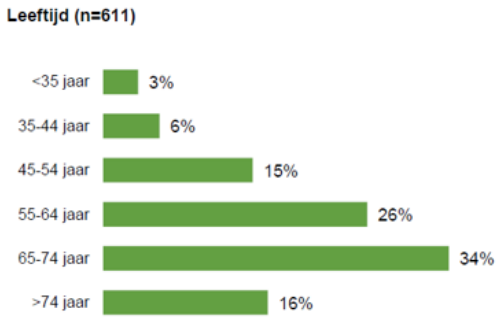
Om een zo breed mogelijke doelgroep te bereiken zijn verschillende participatiemiddelen ingezet. Een enquête is een eenvoudige en laagdrempelige manier om de mening van een grote groep inwoners te horen en daarmee representatief een beeld op te halen. Tegelijkertijd heeft een enquête ook beperkingen, aangezien een enquête ongeschikt is voor mensen die niet taal- of digitaal vaardig zijn of niet geneigd zijn om enquêtes in te vullen. Bovendien biedt een enquête niet de mogelijkheid om door te vragen.

Daarom zijn we naast de enquête ook de straat op gegaan voor korte gesprekken met inwoners. Hierbij hebben we ons gericht op locaties waar doelgroepen aanwezig zijn die in enquêtes of tijdens bijeenkomsten vaak ondervertegenwoordigd zijn, zoals jongeren. Ten slotte, zijn er twee bijeenkomsten ‘Samen bouwen aan betrokkenheid’ georganiseerd om meer in de diepte in gesprek te gaan met de actieve inwoners die veel ervaring hebben met samenwerken met de gemeente.

Onderstaand volgt een toelichting van de verschillende participatie instrumenten, hoe ze zijn ingezet en wie ermee is bereikt.

1.1 Enquête

De enquête over ‘Participatie, gebiedstafels en dienstverlening’ heeft tussen 13 april en 4 mei 2026 open gestaan. De enquête is uitgezet onder het inspraakpanel van de gemeente Moerdijk en was bereikbaar via een open link die onder andere in de Moerdijkse Bode en op de website van de gemeente heeft gestaan. De enquête is ingevuld door 611 respondenten, waarvan 490 uit het inspraakpanel en 121 via de open link. De leeftijd van de respondenten is te vinden in onderstaande grafieken. De resultaten van de enquête zijn gewogen naar leeftijd, om de mogelijke invloed van een niet geheel representatieve steekproef weg te nemen.

Figuur 3: Leeftijd van de respondenten

1.2 Straatgesprekken

Met straatgesprekken is het mogelijk om op een laagdrempelige manier met inwoners in gesprek te gaan. De straatgesprekken zijn een goede manier om doelgroepen te bereiken die minder vaak een enquête invullen of naar bijeenkomsten komen zoals jongeren en jonge ouders. Daarom vonden de straatgesprekken plaats op locaties waar juist deze doelgroepen aanwezig zijn. De straatgesprekken vonden plaats in verschillende kernen verspreid over de gemeente.

Figuur 4: Bakkie betrokkenheid tijdens de fietsvierdaagse in Fijnaart

De straatgesprekken hebben op deze locaties plaatsgevonden:

- Wandelvierdaagse Zevenbergen (27 mei)
- Fietsvierdaagse Fijnaart (18 juni)
- Klundert op een kluitje (19 juni)

- Markt Willemstad (6 juli)
- Markland Zevenbergen (1 september)

De gesprekken werden gevoerd aan de hand van gesprekskaartjes, maar er was nadrukkelijk ook ruimte voor inwoners om in te brengen waar zij het graag over wilden hebben. Vanuit de gemeente is door twee medewerkers het gesprek gevoerd, waarbij één medewerker aantekeningen maakte. Afhankelijk van de locatie liepen de medewerkers rond, of stonden zij op één plek met een tafeltje, koffie en thee en een vlag met 'Bakkie betrokkenheid'.

Voor de gesprekken zijn gesprekskaartjes gebruikt met een aantal standaardvragen, zoals:

- Heeft u wel eens meegedacht met plannen van de gemeente?
- Zo ja, hoe was dat voor u? Wat vond u daar prettig aan en wat juist niet? Had u het idee dat er iets met uw inbreng werd gedaan?
- Zo nee, wat hield u tegen? Wat maakt dat u afhaakt of niet reageert?
- Stel de gemeente wil uw mening vragen, hoe kunnen we dat het beste doen?

Tijdens het gesprek hebben de medewerkers een inschatting gemaakt van de leeftijd van de inwoners in drie groepen (jongeren, middensegment, ouderen) zodat er inzicht ontstaat in de verschillen tussen de verschillende groepen.

Figuur 5: Op het Markland Zevenbergen

1.3 Bijeenkomsten 'Samen bouwen aan betrokkenheid'

Op 23 juni heeft de bijeenkomst 'Bouwen aan betrokkenheid' plaatsgevonden in De Stad, Klundert. Voor deze bijeenkomst is een selectie gemaakt van vertegenwoordigers van onder andere verenigingen, stad- en dorpstafels, maatschappelijke organisaties en andere vrijwilligers. Tijdens de bijeenkomst waren er circa 15 actieve inwoners aanwezig. De bijeenkomst had twee centrale doelen: het informeren van de aanwezigen over de stand van zaken richting de nieuwe participatieverordening en het inwinnen van advies over hoe participatie kan worden verbeterd. De bijeenkomst bood de mogelijkheid om diepgaander in gesprek te gaan met inwoners die regelmatig samenwerken met de gemeente.

Figuur 6: Bijeenkomst 'Samen bouwen aan betrokkenheid', 23 juni 2026

Op 16 september heeft de tweede bijeenkomst 'Samen bouwen aan betrokkenheid' plaatsgevonden. Voor deze bijeenkomst is iedereen uitgenodigd die heeft meegedaan aan een straatgesprek, de enquête heeft ingevuld of was uitgenodigd bij de bijeenkomst op 23 juni. Er waren circa 25 inwoners aanwezig. De bijeenkomst had twee centrale doelen: terugkoppelen wat is opgehaald en laten zien hoe deze input wordt verwerkt in het participatiebeleid en de participatieverordening. Dit was de laatste gelegenheid om meningen en aandachtspunten mee te geven voordat de stukken worden afgerond. Voorafgaand is het concept van dit participatieverslag digitaal beschikbaar gesteld.

1.4 Informatiesessies met de raad

Op 5 maart,19 mei en 9 september hebben informatiebijeenkomsten plaatsgevonden met de gemeenteraad. Tijdens de informatiebijeenkomsten is de gemeenteraad meegenomen in de dilemma's rondom participatie, de rol van de raad en de hoofdlijnen van het participatiebeleid en de

participatieverordening. De informatiesessies zijn een interactieve manier om informeel het gesprek te voeren over participatie.

1.5 Interne bijeenkomsten

Tijdens vijf interne werksessies in de periode maart-juni is het gesprek gevoerd met medewerkers van de gemeente over hoe participatie verloopt en wat er beter kan. Daarmee is het participatiebeleid en de –verordening gestoeld op praktijkervaring met participatie binnen de gemeente Moerdijk. Intern is besproken welke uitgangspunten, randvoorwaarden en werkafspraken er nodig zijn om samenwerken en participatie binnen de gemeente Moerdijk te verbeteren. In totaal hebben er circa 35 medewerkers deelgenomen aan de interne werksessies van anderhalf uur.

2 Bevindingen

De resultaten uit de enquête, de straatgesprekken en de bijeenkomsten zijn samengevat tot onderstaande bevindingen. Wanneer de bevinding voortkomt uit de enquête, staat er achter de bevinding ‘rapportage, p. []’. Daarmee wordt verwezen naar de Rapportage Participatie, gebiedstafels en dienstverlening (Moventum, 2026). Wanneer de bevinding voortkomt uit de straatgesprekken of de bijeenkomsten, staat dit vermeld in de tekst.

De bevindingen zijn onderverdeeld in een aantal thema’s.

2.1 Belang van participatie

Uit de enquête blijkt dat 96% van de respondenten participatie (heel) belangrijk vindt (rapportage, p.10). De vaakst genoemde reden (37%) onder de respondenten die niet betrokken willen worden, is omdat zij tevreden zijn over de huidige gang van zaken (rapportage, p.15). Inwoners doen makkelijker mee wanneer ze het vertrouwen hebben dat ze serieus worden genomen (rapportage, p.14). Dit is ook een oorzaak waarom een deel (25%) van de inwoners niet betrokken wil zijn (rapportage, p.15). Uit de tweede bijeenkomst bleek de waardering voor een participatieverordening, waarin de spelregels over participatie duidelijk worden vastgesteld en daarmee niet vrijblijvend zijn. In een schriftelijke reactie van één van de besturen van de gebiedstafels wordt verzocht om altijd openbaar toe te lichten mocht er niet gekozen worden om een participatietraject te starten en de uitzonderingsgronden terughoudend toe te passen.

2.2 Onderwerpen

Uit de enquête blijkt dat het grootste deel van de respondenten (78%) wil meedenken over de eigen woonplaats (rapportage, p.16). Vervolgens over de buurt (73%) en ten slotte de eigen straat (66%). Bij plannen over de hele gemeente wil slechts 35% van de respondenten betrokken worden. Dit wordt verder onderbouwd met de bevindingen uit de bijeenkomsten en de straatgesprekken. Uit de eerste bijeenkomst bleek dat actieve inwoners zich met name betrokken voelen bij hun dorp of kern. Met name wanneer plannen invloed hebben op de leefomgeving ontstaat veel energie. Op andere onderwerpen is het lastiger inwoners te bereiken.

Ook uit de straatgesprekken blijkt dat inwoners met name invloed willen uitoefenen op onderwerpen die direct gevolgen hebben voor het gezin, de woning, de buurt of het dagelijks leven. Daarbij worden onderwerpen genoemd zoals verkeer en parkeren, groen(onderhoud), horeca, centrumontwikkeling, woningbouw, speelvoorzieningen en opvanglocaties voor asielzoekers en arbeidsmigranten. Voor jongeren zijn met name onderwerpen zoals sport, activiteiten in de eigen woonplaats en social media en pesten belangrijk. Voor ouderen is het behoud van voorzieningen in de eigen woonplaats van belang.

2.3 Waarden

Zowel uit de enquête (rapportage, p. 28) als uit de eerste bijeenkomst blijkt dat openheid, vertrouwen en gelijkwaardigheid belangrijke waarden zijn voor inwoners. Uit de eerste bijeenkomst blijkt dat inwoners *openheid* zien als eerlijke communicatie en een goede bereikbaarheid van de gemeente. Volgens de deelnemers aan de eerste bijeenkomst ontstaat *vertrouwen* wanneer afspraken worden nagekomen, inwoners tijdig antwoord krijgen en duidelijk is wat wel en niet mogelijk is. De manier waarop inwoners behandeld worden minstens zo belangrijk is als de inhoud. Volgens de enquête betekent *gelijkwaardigheid* dat inwoners zich serieus genomen voelen, met echte aandacht voor kleinere dorpen, jongeren, minder zichtbare groepen en individuele inwoners. Daarnaast dat er de bereidheid is om samen met inwoners keuzes te maken en verantwoordelijkheid te delen.

Uit de eerste bijeenkomst volgde nog de nuance dat dit van beide kanten om ‘verantwoordelijkheid en eigenaarschap’ vraagt. Dat betekent volgens de aanwezigen dat zowel de gemeente als de inwoners verantwoordelijkheid dragen om hun rol te pakken in de samenwerking. Uit de straatgesprekken bleek dat met name voor de oudere doelgroep wederkerigheid belangrijk is, wat betekent dat zij zich graag inzetten voor hun eigen dorp of stad, maar daarvoor verwachten dat de gemeente helder maakt in een terugkoppeling wat er met hun inbreng of bijdrage gebeurt.

2.4 Heldere verwachtingen

De enquête laat zien dat het voor inwoners vooral van belang is dat vooraf helder is welke invloed zij waarin kunnen hebben (70%) en waar het participatietraject over gaat (70%) (rapportage, p.22). Tegelijkertijd is het op dit moment juist vaak onduidelijk wat al besloten is en waarover zij nog kunnen meedenken. Van de groep inwoners die betrokken is geweest, blijkt uit de enquête dat slechts 16% vindt dat helder is wat al vaststaat (rapportage, p.21). Ook uit de opmerkingen van de enquête blijkt dat helder aangeven waarover wel of niet inspraak mogelijk is belangrijk is, net als wat de verschillende fases van de besluitvorming zijn (rapportage, p.28). Tijdens de tweede bijeenkomst werd aangegeven dat met name vroegtijdige betrokkenheid belangrijk is om weerstand en frustratie te voorkomen.

2.5 Duidelijke terugkoppeling

Een duidelijke terugkoppeling van wat er met de inbreng gebeurt, is belangrijk voor de inwoners blijkt uit de enquête. Voor 56% van de respondenten is het belangrijk om te weten dat de gemeente iets doet met de inbreng en dat de gemeente goed uitlegt wat er met de inbreng is gebeurd (50%) (rapportage, p.22). Uit de straatgesprekken blijkt dat het ontbreken van een terugkoppeling voor een deel van de ouderen een reden is om minder snel mee te denken of te doen.

Tegelijkertijd is het vaak voor inwoners niet helder wat er met de inbreng gebeurt. Van de groep respondenten die ooit heeft geparticipeerd, blijkt uit de enquête dat het voor 18% van de inwoners duidelijk is wat er met de inbreng is gebeurd (rapportage, p.21). Ook uit de straatgesprekken en de bijeenkomsten blijkt dat verbeterpunten zitten in het verbeteren van de terugkoppeling en het bieden van zichtbaar resultaat op meldingen. Uit de bijeenkomsten bleek dat met participatie veel wensen en behoeften worden opgehaald, maar het vervolgens stil valt bij besluitvorming en daadwerkelijke reactie.

Uit de opmerkingen bij de enquête blijkt dat er behoefte is aan zichtbare en concrete respons, bijvoorbeeld door expliciet te laten zien welke ideeën zijn overgenomen, welke niet en waarom (rapportage, p.28). Tijdens de tweede bijeenkomst bleek dat er regelmatig wel een terugkoppeling is, maar deze de inwoner niet bereikt. Dus dat communicatie over de terugkoppeling ook een verbeterpunt is. Daarnaast was een verzoek uit de tweede bijeenkomst om te overwegen een termijn te hangen aan het moment van terugkoppeling.

In een schriftelijke reactie van één van de besturen van de gebiedstafels wordt ook aandacht gevraagd voor heldere terugkoppeling tijdens het proces door stukken openbaar te maken, stand van zaken bij te houden en een helder aanspreekpunt te hebben voor vragen.

2.6 Hoe inwoners te bereiken

Uit de enquête blijkt dat 39% van de respondenten vindt dat er genoeg manieren zijn om een mening te geven, 26% van de respondenten antwoordt neutraal en 33% negatief. Uit de enquête (rapportage, p.11) en de straatgesprekken blijkt dat de gemeente inwoners het beste kan bereikbaar via een brief of een email. Algemene communicatieberichten bijvoorbeeld via (lokale) kranten, social media of de website van de gemeente bereiken inwoners minder goed die er niet actief naar op zoek gaan. Zij hebben of nemen niet de tijd om deze kanalen te lezen en te volgen. Voor het middensegment werkt direct en persoonlijk communiceren met een brief of email het beste. Brieven met concrete inhoud, persoonlijke uitnodigingen, beter vindbare informatie en regelmatige updates over lopende projecten zijn veelgenoemde wensen uit de enquête (rapportage, p.28). Jongeren kunnen het beste worden bereikt in hun eigen leefomgeving zoals op school of via social media.

Een aantal specifieke doelgroepen vraagt om een specifieke aanpak. Uit de straatgesprekken blijkt dat inwoners wonend in het buitengebied niet alle lokale kranten ontvangen. Ingewikkelde taal is een drempel voor een deel van de inwoners. Voor 11% (p.15) van de inwoners in de enquête is dit een reden waarom ze niet betrokken willen worden. Ook het gebrek aan digitale vaardigheden kan een drempel vormen. Voor 78% van de respondenten is digitaal meedoen een mogelijkheid, maar voor 22% dus ook niet (rapportage, p. 21). Uit de eerste bijeenkomst blijkt dat vanwege de taalbarrière statushouders moeilijker te bereiken zijn. Het zou een optie kunnen zijn om statushouders in het kader van inburgering een rol te laten spelen als vrijwilliger in eigen dorp of buurt.

2.7 Hoe inwoners te betrekken

Op de vraag waarom respondenten die niet betrokken zijn ook niet betrokken willen worden, geeft 27% aan dat de manier waarop zij betrokken zouden kunnen worden niet bij hen past. Na de reden *'ik ben tevreden met hoe het gaat'* is dit de meest genoemde reden. Een vragenlijst via het internet is voor de meeste respondenten (76%) de prettigste manier om betrokken te worden (rapportage, p. 24). Uit de enquête blijkt dat dit de voorkeur heeft boven de andere participatiemiddelen zoals een fysieke vragenlijst per post, een gesprekje op straat, of een gesprek of meedenkbijeenkomst met de gemeente. Let op: deze resultaten moeten met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. De vraag is alleen beantwoord door inwoners die de enquête hebben ingevuld; inwoners die deze vorm van betrokkenheid niet prettig vinden, hebben mogelijk niet deelgenomen.

De straatgesprekken bieden meer inzicht in welke participatiemethoden passend zijn voor welke doelgroepen. Voor de inwoners met een leeftijd in het middensegment, geldt dat ze willen meedenken als het makkelijk, snel en vanuit huis kan. Ouderen waarderen juist persoonlijk contact zoals bijeenkomst, straatgesprekken of telefonisch. Ook zijn zij niet altijd digitaal vaardig. Jongeren hebben het liefst een kort gesprekje bij voorkeur tijdens de schoolpauze. Ook een korte enquête is een goede manier om hun mening te vragen. De enquête kan worden gedeeld bijvoorbeeld op papier via school, door aan te sluiten bij de schoolenquête of via een poll of stelling op social media. Een andere manier is om bij de enquête die naar volwassen worden verstuurd, ook een korte enquête voor de jongeren in het huishouden toe te voegen. Een cadeautje of wedstrijd kan jongeren extra motiveren om deel te nemen.

Uit de straatgesprekken blijkt dat een inwonersavond voor een deel van de inwoners niet passend is. Inwoners hebben vaak andere activiteiten in de avond zoals verenigingsleven of werk. Ook kunnen jonge ouders minder makkelijk het huis uit vanwege de kinderen. Ook heeft een deel van de inwoners een fysieke beperking of geen mogelijkheid om (veilig en makkelijk) op locatie te komen. Bovendien is een inwonersavond tijdrovend. Uit de enquête blijkt dat voor laagdrempelige participatie instrumenten zoals een enquête, vragenlijst via de post of een gesprekje op straat de meeste mensen maximaal 30 minuten aan willen besteden. De participatie instrumenten die meer tijd kosten, zoals een bijeenkomst of samen met de gemeente een plan op stellen, daar willen mensen wel meer tijd in steken, maar dat is voor meer respondenten ook afhankelijk van het onderwerp.

2.8 Initiatieven faciliteren

Een deel (32%) van de respondenten heeft eens of meerdere keren een initiatief ingediend[9] (rapportage, p.29). Van deze groep heeft 69% geen ondersteuning gekregen van de gemeente. Een relatief groot deel van deze groep geeft aan nooit meer iets van de gemeente te hebben gehoord (40%) een ander deel wacht nog op een reactie (18%) en voor een deel heeft de gemeente aangegeven niet verder te kunnen helpen en dat ook uitgelegd (16%). Wanneer gevraagd wordt naar hoe de gemeente inwoners het beste kan helpen bij het uitvoeren van een idee of initiatief, antwoordt 57% door mee te denken of advies te geven (rapportage, p.33). Daarnaast door contact te maken met de juiste mensen en organisaties (40%) of door te helpen met vergunningen (30%). Slechts 21% noemt geld beschikbaar stellen als een manier die het beste helpt bij het uitvoeren van een initiatief.

Tijdens de bijeenkomsten werd benadrukt dat juist wanneer inwoners initiatief tonen, ze verwachten dat daar serieus op wordt gereageerd. Ook bleek dat het belangrijk is dat de doorlooptijd van besluitvorming over initiatieven wordt versneld. Mensen haken af als het te lang duurt voordat er een besluit valt over de mogelijkheden en de wijze van faciliteren. Zeker wanneer het gaat om initiatieven van jongeren is het belangrijk dat er voortgang wordt geboekt, anders hebben de jongeren zelf geen baat meer bij de realisatie. Tijdens de tweede bijeenkomst werd nogmaals bevestigd dat er juist veel energie en activiteit ontstaat in de buurten en de gemeente dat beter zou kunnen faciliteren. In een schriftelijke reactie van één van de besturen van de gebiedstafels wordt verzocht om een vast termijn waar binnen initiatieven horen of de gemeente hen faciliteert.

2.9 Gebiedstafels

De gebiedstafels zijn relatief bekend onder de respondenten van de enquête, 78% kent de gebiedstafels (rapportage, p. 34). Opvallend is dat onder de respondenten uit de kernen waar een leefbaarheidsvisie is opgesteld (Moerdijk en Zevenbergschen Hoek), de bekendheid (nagenoeg) 100% is. Uit de opmerkingenvelden in de enquête blijkt dat de gebieds- en dorpstafels positief worden ervaren en gezien als een goed georganiseerd en toegankelijk platform waar inwoners vragen kunnen stellen en in gesprek kunnen gaan met ambtenaren, raadsleden en collegeleden (rapportage, p. 27). Uit zowel de enquête als de eerste bijeenkomst blijkt dat de rol van de gebiedscoördinatoren wordt gewaardeerd omdat zij zichtbaar aanwezig zijn in de kernen en stads- en dorpsbelangen actief oppakken en worden gezien als toegankelijke verbinder.

De beste manieren om inwoners beter te betrekken bij de gebiedstafels is volgens de enquête door beter te communiceren over welke onderwerpen besproken worden (70%), wanneer de bijeenkomsten zijn (62%) en informatie te delen over wat de gebiedstafels zijn en doen (60%) (rapportage, p.40). De meeste genoemde verbeterpunten vanuit de respondenten die eens bij de gebiedstafel zijn geweest zijn: de terugkoppeling over wat er met ideeën en adviezen gebeurt, de samenwerking met de gemeente en de invloed op besluiten van de gemeente kan nog verbeterd worden (rapportage, p. 43).

[9] Dit is een hoog percentage en correspondeert niet met het aantal ontvangen initiatieven door de gemeente. Dit kan komen doordat inwoners een andere definitie hanteren van een initiatief. De gemeente ziet een initiatief als een idee of activiteit van een inwoner. Wellicht verstaan de respondenten onder een initiatief ook een vraag, een melding of een verzoek.

Tijdens de tweede bijeenkomst werd verzocht om de betrokkenheid van de besturen van de gebiedstafels bij het Stappenplan participatie te vergroten, zoals ook afgesproken in de samenwerkingsovereenkomst. Daarnaast om de opvolging van de vragen, adviezen en initiatieven uit de gebiedstafels te verbeteren. De ervaring was dat inhoudelijk betrokken personen binnen de gemeenten niet altijd open staan voor vragen, adviezen en initiatieven uit de gebiedstafels. In een schriftelijke reactie van één van de besturen van de gebiedstafels wordt ook de behoefte aan helderheid uitgesproken over wanneer de tafels worden betrokken en hoe zij horen wat er met hun advies gebeurt.

Ook werd verzocht om de gebiedstafels een plek te geven in de participatieverordening. Ten slotte, werd de suggestie gegeven om de gebiedstafels een belangrijkere rol te geven bij de communicatie vanuit de gemeente.

2.10 Samenwerking met de gemeente

Uit de opmerkingen in de enquête (rapportage, p.28) blijkt dat participatie minder ad-hoc mag worden vormgegeven en meer structureel onderdeel moet zijn van gemeentelijk handelen. Uit de bijeenkomsten blijkt dat wisselingen van medewerkers ervoor zorgen dat trajecten opnieuw beginnen of onvoldoende worden overgedragen.

Ook geven de deelnemers aan de eerste bijeenkomst aan dat participatie trajecten binnen de gemeentelijke organisatie niet altijd op dezelfde manier worden uitgevoerd, maar het afhankelijk is van de beleidsmedewerker hoe uitgebreid en zorgvuldig dit gebeurt. Tijdens de tweede bijeenkomst werd de zorg uitgesproken of er voldoende beschikbare middelen en capaciteit is om participatie daadwerkelijk vorm te geven volgens het nieuwe participatiebeleid en de participatieverordening en hoe dat wordt geborgd. Ook werd tijdens de tweede bijeenkomst aangegeven dat het contact tussen inwoners en gemeente lastig wordt ervaren, met name wanneer inwoners op zoek zijn naar de juiste contactpersoon of geen reactie ontvangen.

3 Verwerking in beleid

3.1 Belang van participatie

Overgenomen:

- Altijd openbaar toelichten mocht er niet gekozen worden om een participatietraject te starten.

Niet overgenomen:

- De uitzonderingsgronden terughoudend toe te passen.

  Reden: Met de participatieverordening en het participatiebeleid hebben we als doel: ‘als we het doen, doen we het goed’. Dat betekent dat we alleen een participatietraject starten als we ook iets met de uitkomsten kunnen doen. Het college of de ambtelijk opdrachtgever weegt verschillende aspecten mee, waaronder de ruimte voor invloed, de impact of de leefomgeving van inwoners en de benodigde tijd en inzet van betrokkenen en de gemeente.

3.2 Onderwerpen

Overgenomen:

- Ter kennisgeving aangenomen op welke onderwerpen inwoners participatie met name van belang vinden. Dit kan een rol spelen in de afweging om wel of niet een participatietraject te starten.

Niet overgenomen:

- We maken altijd per casus de afweging of er een participatietraject wordt gestart. Het is dus niet per definitie zo dat er participatie plaatsvindt wanneer het gaat om één van de onderwerpen die door inwoners als belangrijk wordt gezien om over mee te praten.

3.3 Waarden

Overgenomen:

- De waarden openheid, vertrouwen en gelijkwaardigheid zijn overgenomen als uitwerking van de kernwaarden van de gemeente Moerdijk.

3.4 Heldere verwachtingen

Overgenomen:

- We gaan verwachtingen beter op elkaar afstemmen. Dat doen we door ‘plan voor inwonersparticipatie’ op te stellen en uiterlijk 3 weken voor de start van het participatietraject openbaar te maken. Dit is opgenomen in de participatieverordening.
- Vroegtijdige betrokkenheid is één van de uitgangspunten van het participatiebeleid. Waarbij we wel hebben opgemerkt dat weerstand soms ontstaat over kaders die al vaststaan (en waarover in een eerder stadium al participatie heeft plaatsgevonden).

3.5 Duidelijke terugkoppeling

Overgenomen:

- We zorgen voor een duidelijke terugkoppeling. Dat doen we door een ‘eindverslag’ op te stellen waar in de argumenten en uitkomsten van het participatietraject staan en hoe is het meegenomen in het plan of beleid. Dit is opgenomen in de participatieverordening.
- De communicatie over de terugkoppeling willen we verbeteren. Daarom hebben we in het participatiebeleid opgenomen dat we tijdens het participatietraject contactgegevens verzamelen zodat we de terugkoppeling gericht kunnen delen met de deelnemers.
- In het participatiebeleid is opgenomen dat we ook tussentijds verslagen maken en deze zo snel mogelijk openbaar maken, zodat inwoners ook tussentijds op de hoogte blijven van de stand van zaken. Bovendien zorgt goede verslaglegging ervoor dat informatie niet verloren raakt bij personele wisselingen.

Niet overgenomen:

- Een termijn hangen aan het moment van terugkoppeling.
  Reden: Het eindverslag vormt de formele terugkoppeling zoals opgenomen in de participatieverordening. Het is niet mogelijk om een termijn te hangen aan het eindverslag, omdat het eindverslag ook de onderbouwing bevat van wat wel/niet is meegenomen in het plan of in het beleid. Dit kan dus pas opgesteld worden op het moment dat de besluitvorming heeft plaatsgevonden. In veel gevallen zit er een lange periode tussen het eerste participatiemoment en de uiteindelijke besluitvorming. We lossen dit op door wel in het participatiebeleid op te nemen dat we tussendoor verslagen maken van participatiemomenten die wel al openbaar worden gemaakt.

3.6 Hoe inwoners te bereiken

Overgenomen:

- Ter kennisgeving aangenomen dat de meeste respondenten van de enquête de voorkeur geven aan een brief of email. Daarnaast ook de communicatievoorkeuren van de verschillende doelgroepen.

Niet overgenomen:

- We kunnen niet altijd een brief sturen.
  Reden: Dit is het duurste communicatiemiddel. Ook is er niet altijd een emailadres beschikbaar, maar vragen we die wel gedurende het participatieproces op.

3.7 Hoe inwoners te betrekken

Overgenomen:

- Ieder participatiemiddel sluit een deel van de inwoners uit. Daarom hebben we opgenomen in het participatiebeleid dat we twee of meer participatiemiddelen inzetten.
- Ter kennisgeving aangenomen wat de verschillende wensen zijn in de vorm waarin de verschillende doelgroepen betrokken willen worden.
- Inclusie is een uitgangspunt. We houden rekening met mensen die niet digitaal vaardig zijn of de taal niet (volledig) machtig.

3.8 Initiatieven faciliteren

Overgenomen:

- De doorlooptijd van de besluitvorming over initiatieven te versnellen. Met de initiatieventafel hebben we een helder proces om tot besluitvorming over kleine initiatieven te komen (< €7500 gemeentelijke bijdrage). Ook is opgenomen dat de gemeente binnen 8 weken een besluit neemt, met de mogelijkheid om 8 weken te verlengen.
- In de participatieverordening is tevens hetzelfde termijn opgenomen voor besluitvorming over het uitdaagrecht.
- In het participatiebeleid is overgenomen dat met name voor jongeren een korte doorlooptijd van de besluitvorming van belang is.

Niet overgenomen:

- Er is geen termijn vastgesteld voor initiatieven met een gevraagde gemeentelijke bijdragen van > €7500.
  Reden: Voor die initiatieven moet getoetst worden of het aansluit bij de doelen gesteld in het beleid en de begroting en of het uit bestaande budgetten kan worden gefinancierd.

3.9 Gebiedstafels

Overgenomen:

- De verbeterpunten die uit de enquête zijn voortgekomen zijn opgenomen in het participatiebeleid, namelijk rondom communicatie, terugkoppeling en invloed.
- We gaan met de besturen van de stads- en dorpstafels in gesprek over de rol en betrokkenheid in participatietrajecten die hun kern raken, zoals ook afgesproken in de samenwerkingsovereenkomst.
- We gaan de opvolging van acties en initiatieven die voortkomen uit de gebiedstafels versterken door opschalen of escaleren door de gebiedscoördinatoren mogelijk te maken.

Niet overgenomen:

- De gebiedstafels een plek geven in de participatieverordening.
  Reden: de gebiedstafels is één van de manieren waarop de gemeente Moerdijk participatie kan vormgeven. Daarnaast zou het te weinig flexibiliteit bieden, wanneer er door onvoorziene en onoverkomelijke omstandigheden afstemming met het bestuur van de gebiedstafel niet mogelijk is.

3.10 Samenwerking met de gemeente

Overgenomen:

- Participatie wordt minder ad-hoc doordat we met dit participatiebeleid en de participatieverordening een nieuwe impuls geven aan participatie binnen de gemeente Moerdijk. Door het doorontwikkelen van de stad- en dorpstafels en het verder ontwikkelen van gebiedsgericht werken, krijgt de gemeente Moerdijk doorlopend contact met inwoners.
- Participatie wordt door de participatieverordening meer uniform vormgegeven in een proces met duidelijke spelregels.
- Het risico voor voldoende beschikbare middelen en capaciteit is opgenomen in de risicoparagraaf van het participatiebeleid.

Niet overgenomen:

- Het contact tussen de gemeente en de inwoners wordt lastig ervaren, doordat het lang kan duren voordat de juiste contactpersoon is gevonden of er een reactie komt.
  Reden: Reacties op individuele vragen is geen onderdeel van het participatiebeleid, maar valt onder het Programma Dienstverlening. Dit signaal wordt doorgegeven aan het Programma Dienstverlening dat werkt aan het continu verbeteren van de dienstverlening van de gemeente Moerdijk.

4 Routekaart

Figuur is onderdeel van het participatieverordeningsbeleid.

Colofon

Auteur
Lieke van Son

Fotografie
Niet van toepassing

Uitgave
oktober 2026

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook en evenmin in een geautomatiseerd gegevensbestand worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente Moerdijk